

===== Szőnyi Tamás =====

/// Vándorszövegek

Korai punkperek és a CPg-t érintő torzítások az állambiztonsági iratokban és a punk szubkultúrában

Vajon honnan eredhetett, miért, hogyan, milyen stációkon keresztül terjedhetett el és rögzülhetett a mai napig jóformán kijavíthatatlanul a közbeszéd különféle színterein az a tévképzet, hogy az egykori CPg együttes rasszista szövegű számokat játszott, sőt a neve is a Cigánypusztító Gárda rövidítése volt? E talány nyomába eredt Takács Tibor *Botrányt akarunk! Rágalmak a CPg és a magyar punkmozgalom ellen* című kötetében.¹ Az antikommunista punkot játszó CPg, illetve a fajgyűlölő skinheadeket képviselő Mos-oi együttes összemosásában Takács döntő hatásúnak tartja Szántó Gábor 1988–89-ben publikált írásait.² A témával 1988–89 után foglalkozó szerzők ismerhették Szántó e tekintetben félrevezető munkáit. Feltételezhető, hogy egy részük ellenőrzés nélkül átvette és így saját olvasói felé továbbíthatta a torzítást. De vajon Szántó Gábor szándékosan vagy újságírói slendriánságból bánt felelőtlenül a tényekkel? Esetleg egy tudatosan kifundált állambiztonsági játszma tevékeny szereplőjeként hintette el a dezinformációt, hogy ezáltal dehonesztálják a CPg tagjait és általában a punk zenekarokat, sőt voltaképp az irányzat egészét? Akár így is történhetett, hiszen egy időben ő maga is a hálózat tagja volt: 1977-ben, „Sas” fedőnéven, a határon túli elhárítás vonalára szervezték be a *Magyar Ifjúság* akkor 36 éves, párttag újságíróját, titkos megbízottként.³ A hálózati személyek azonosítását lehetővé tevő törvény⁴ hatályba lépése után éveink lettek volna rá, de Szántó Gábort saj-

1 = Takács, 2021a.

2 = Szántó, 1988a; 1988b; 1989.

3 = ÁBTL 2.2.2. „Sas” fn. tmb. 6-os kartonja. A BM III/II-10. osztályára, a „harmadik” országban, nemzetközi együttműködés keretében dolgozó elhárításra szervezték be, hazaíras alapon. A mikrofilmen lévő 6-os karton elmosódott bejegyzéseiből nem olvasható ki, meddig volt a hálózat tagja.

4 = 2003. évi III. törvény az elmúlt rendszer titkosszolgálati tevékenységének feltárásáról és az Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára létrehozásáról.

nos elmulasztottuk megkérdezni minderről. S már nem is fogjuk: 2009-ben, 68 éves korában elhunyt. A kérdésre választ adó iratot pedig még nem találtuk meg.

Azonban – miként arra Takács Tibor rámutatott – a kutatást sosem lehet befejezni.⁵ Ennek jegyében néztem át az alábbiakban taglalandó iratokat: az látszik belőlük, hogy a CPg és a Mos-oi, illetve az általuk előadott számok már évekkal Szántó írásai előtt összekeveredtek olyan fiatal emberek fejében, akik ismerték a zenekarokat és kedvelték őket. Illetve olyan rendőrtisztek fejében is, akikről elvárható lett volna, hogy akkor is tartsák magukat a tényekhez, ha számukra idegen terepen, ellenszenves vagy akár ellenséges alakok dolgairól írnak jelentést. Mindez azt is megmutatja, hogy a CPg és a Mos-oi híre, zenéje, üzenete – ha olykor téves tartalommal is, de – országSZerte elterjedt. Pedig lemezkiadási lehetőséghez, rádió- és tévényilvánossághoz egyáltalán nem juthattak, sajtójuk is leginkább negatív volt. Számukra saját szubkultúrájuk teremtett nyilvánosságot. A jó öreg szájhagyomány és a modern technika: az akkor már tömegesen hozzáférhető, házilag sokszorosítható magnókazetta forradalma.

= = = „Firkálni voltunk”

Érthető okból, de pontatlanul, az első CPg-pernek vagy punkpernek szoktuk nevezni a Benkő Zoltán elleni első eljárást, amely végül a CPg gitárosának felmentésével ért véget 1982. október 6-án. Közösség megsértésével vádolták, mert egy utcai igazoltatás alkalmával egy kölcsönkazettát találtak nála, rajta zeneszámok mellett egy Szabad Európa Rádióból fölvetett kommentár. A bíróság elfogadta, hogy a vádlottat és mellette tanúskodó barátait csak a zene érdekelte, a lengyelországi hadiállapotról szóló hírmagyarázatot meg se hallgatták. Így nem követték el a „közösség megsértését”. A rendőrség egyébként eredetileg izgatás „alapos” gyanúja miatt vette őrizetbe.⁶

Benkő Zoltán 19 éves volt 1982-ben. Közterületi igazoltatása mindennaposnak számított. Általában ez történt, ha rendőrök punkokat láttak Szegeden. Zenekara, a városban egyre nehezebben eltűrt CPg akkoriban már túl volt első budapesti felépésén.⁷ Az ügyében tanúként meghallgatott barátai között szerepelt a 16 éves Bálint György és a 17 éves Imre István is. Valójában ők ketten – továbbá a velük egykorú Walla István és Pásztor István – voltak az első punkper vádlottjai. Szakmun-

5 = = Takács, 2021b.

6 = = ÁBTL 3.19. V-163453. 89–96. A Szegedi Járásbíróság 1982. augusztus 25-i ítélete és a Szegedi Megyei Bíróság 1982. október 6-i végzése. A közösség megsértése (Btk. 269. §) az izgatáshoz (Btk. 148. §) volt hasonlatos, de utóbbit a „célzatosság” súlyosabb bűncselekménnyé tette.

7 = = 1982. április 12-én játszottak a Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetemen. Az Albert Einstein Tánczenekaraként jelölt Bizottság mellett az ETA, valamint Nagy Atilla Kristóf lépett fel. A koncert plakátján a CPg neve nem szerepelt. Legfeljebb az „és a Pekingska Kacsa” szavakból lehetett (volna) sejteni, hogy ott lesznek, ugyanis volt egy *Pekingska Patka* című számuk egyik kedvenc zenekaruk, a jugoszláviai Pekingska

kásképzőbe vagy szakközépiskolába jártak. A Szegedi Járásbíróság, mint fiatalkorúak bírósága, 1981. október 28-án nyilvános tárgyaláson, jogerősen, közösség megsértésének büntette miatt mind a négyüket egy-egy év próbaidőre bocsátotta.⁸ Tempós menet volt: egy hét sem telt az elkövetés és az ítélet között. Október 23. tájékán mindig fokozta éberségét a belügy. Különösen így lehetett ez az „ellenforradalom” 25. évfordulójához közeledve.

1981. október 22-én este kilenc körül két szegedi járőr is „ellenséges” feliratokat észlelt portyája során a belváros házfalain és kirakatain: ANARCHIA, SS, 1956. X. 23., CSŐD, PUNK, CPG, SEX PISTOLS, ROTTEN. Még éjfél előtt helyszíni szemlét tartottak, lefotózták a fehér táblakrétaival és színes zsírkrétákkal készült feliratokat,⁹ az 1956-ra utalókat letörölték, mintát vettek a zsírkrétából, és az egyik tetthely közelében talált, üres zsírkréta dobozzal együtt átadták a bűnügyi technikusnak. Nem derül ki az ügyiratból, hogy miként jutottak el ennyire gyorsan az izgatás alapos gyanúja miatt ismeretlen tettes ellen indított nyomozás gyanúsítottjaihoz. Mindenesetre másnap, október 23-án délután három és öt óra között a négy fiút igazoltatták, „elszámoltatás” céljából előállították, majd őrizetbe vették és kihallgatták.

A jegyzőkönyvek szerint a város egyik fő találkozási pontjáról, a Dugonics térről indulva, italtól fűtve firkáltak körbe a Kárász utca, Kölcsey utca, Lenin körút és Tolbuhin körút környékét. Állították, hogy politikai célok nem vezették őket, csak a punkmozgalmat akarták népszerűsíteni. Bálintnak és Wallának zenekara is volt, a CSŐD (Csendes Örültek – a D betű nem bírt konkrét jelentéssel). Október 30-án a November 7. Művelődési Házban reméltek koncertet adni a CPg-vel, de ezt október 23. közelségére hivatkozással „nem engedélyezték”. A Bálint György vallomásaiban található mondatnak nincs konkrét alanya. Nem világos, hogy a művelődési ház műsorszervezői hajtották-e el a punkokat, vagy megpróbálták engedélyeztetni az eseményt, csak a helyi tanács és/vagy a rendőrség tagadta meg a hozzájárulását. Walla a Dugonics téren futott össze a többiekkel. Merre jártak, kérdezte. „*Firkálni voltunk*”¹⁰ – hangzott a válasz. Erre csatlakozott hozzájuk. A gyanúsítottaknál házkutatást tartottak. Beszédes a bűneljegyzék: használt zsírkréták, orosz nyelvkönyv, borítóján nyilaskereszttel, jelvények, fotók, feliratok (Punk, No Future, Anarchy, Sex Pistols, Clash, CPg, Hobo Blues Band, horogkereszt, Hitler). Bálint György, Imre István, Walla István és Pásztor István végül egy év próbaidővel és pártfogói felügye-

Patka nyomán. A pesti bemutatkozás lehetőségéhez Nagy Feró (Beatrice) révén jutottak. Ez a tény a CPg tagjainak bűncselekményét („csoport tagjaként, nagy nyilvánosság előtti izgatás”) megnevező iratban szerepelt is az elkövetést elősegítő körülmények között: ÁBTL 3.1.g. V-164155/2. 341–350. Vádemelési javaslat, 1983. szeptember 23.

8 = = ÁBTL 3.1.g. V-163942. 116/1–2. A Szegedi Járásbíróság 1981. október 28-i végzése.

9 = = Az ügy dossziéja sajnos a képeket nem tartalmazza.

10 = = ÁBTL 3.1.g. V-163942. 38–43. Jegyzőkönyv Walla István gyanúsított kihallgatásáról, 1981. október 23.

lettel megúsza, de mind a négyüket alapnyilvántartásba vette a Csongrád Megyei Rendőr-főkapitányság Állambiztonsági Osztálya. Szükség lehetett még az adataikra.

Ez az első szegedi punkper voltaképp a következő két ügy előjátékának is tekinthető. Íme, a vázlatos kronológia, az áttekinthetőség kedvéért:

- 1981. október 23. Határozat Bálint György, Walla István, Imre István és Pásztor István őrizetbe vételének elrendeléséről.
- 1981. október 28. A Szegedi Járásbíróság végzése Bálint György és társai ügyében.
- 1982. június 10. Határozat nyomozás elrendeléséről Benkő Zoltán ellen.
- 1982. október 6. A Szegedi Megyei Bíróság végzése Benkő Zoltán ügyében.
- 1982. november 2. Határozat nyomozás elrendeléséről Pásztor István és Zemkó Zoltán ellen.
- 1982. november 19. Őrizetbe vételek egy köztéri garázdálkodás után.
- 1983. február 4. A Szegedi Járásbíróság ítélete Pásztor István és társai ügyében.

Tehát hetekkel Benkő Zoltán felmentése és napokkal Bálint Györgyék egyévi próbaidejének lejárta után a szegedi rendőrök újrakezdték, merthogy a fiúk – részben ugyanazok, részben mások – ismét okot adtak erre.

A szokásos szegedi igazoltatások során, 1982. október 30-án Gyulai Csabát, Zemkó Zoltánt és Pásztor Istvánt állították meg. A 16 éves Gyulai kabátujjainak felső részére két kis NSZK-zászló volt felvarrva. Önmagában ebből nem lett volna nagy baj. A 14 éves Zemkó kabátján viszont horogkeresztes, a 16 éves Pásztor kabátján pedig horog- és vaskeresztes jelvény volt. Kettejük ellen ezért nyomozás indult közösség megsértésének alapos gyanúja miatt. Ügyüket hamarosan egyesítették a 17 éves Oláh Attila ügyével, akit társaival együtt garázdaság miatt állítottak elő. Így összesen tizenegy szegedi fiatal ellen folyt eljárás: az említetteken (Pásztor, Zemkó, Gyulai, Oláh) és az egy évvel korábbi ügyben érintetteken (Walla István, Imre István) kívül még öten (Kocsis Tibor, Varga Zoltán, Cseresnyés Pál, Bene Dániel és Fodor József) izgulhattak. Ezúttal is a punk és a kialakulófélben lévő skinhead szubkultúra szegedi képviselőivel foglalkoztak a nyomozók, két éven belül immár harmadszor. Varga a CPg-ben basszusgitarázott. Előtte Kocsis kezelte a zenekarban ezt a hangszert és énekelt is (pár év múlva majd megalapítja a 88-as Csoportot), Zemkó pedig a CSŐD tagja volt (ő szintén 88-as lesz). Imre István később a Boldog Idők együttesben zenélt. Az igazoltatásuk délutánján történelekről beszámolva Pásztor megemlítette, hogy futólag találkoztak Haska Bélával (a CPg énekesével), Zemkó meg elmondta, hogy együtt söröztek Benkő Zoltánnal (a CPg gitárosával). Az ítélet szerint a társaság többi tagjai is – egyetlen kivétellel – *„a PUNK zenei irányzathoz és magatartásformához tartozónak vallják magukat”*.¹¹

¹¹ = = ÁBTL 3.1.9. V-163943. 78–87. A Szegedi Járásbíróság ítélete, 1983. február 4.

Pásztor Istvántól hat punkjelvény került elő. Rajtuk négy igazi sztár (Nina Hagen, Dead Kennedys, Exploited, Sid Vicious) és két kevésbé ismert együttes (a szegedi Gyixekta és az amszterdami Softies) neve és/vagy képe. A Softies jelvényén egy vaskereszt is volt, Sid Vicious pedig horogkereszttel dekorált pólóban látszott a jelvénytokba tett karikatúrán. A basszusgitáros képét a *The Great Rock'n'Roll Swindle*¹² című Sex Pistols-album borítójáról vágta ki. 1981 karácsonyára ezt kérte és kapta Walla István.¹³ A koncertfelvételeket, élőszereplős jeleneteket és animációs betéteket vegyítő, hasonló című film zenéjét tartalmazó dupla album tasakján képregényszerű képkockák ábrázolták Sid Vicioust horogkeresztes pólóban. Az egyiket kivágta, műanyag tokba illesztette, hátsó felére gáztűzhelyen felforrósított biztosítótűt nyomott, s kész volt a jelvény. Ezt Zemkó Zoltánnak ajándékozta. Megtetszett Pásztor Istvánnak, jelvény lett a másik képből is. Az előző, 1981. októberi falfirkálós ügyben tartott házkutatás során előkerültek Walla István füzetei, amelyekbe horogkereszteket rajzolt. Azt vallotta, semmilyen célja nem volt ezzel, az *Üvegtörők*¹⁴ című film egyes szereplőin látott fasiszta jelvényeket. Zemkó 1982-es vallomása szerint a jelvény viselése nem fasiszta megnyilvánulás, hanem „jó hecc volt mindenkivel szemben [...], hogy odafigyeljenek ránk, mert az új divat csak a szélsőséges dolgokon keresztül tud érvényesülni”.¹⁵

Pillantsunk fel a vizsgálati iratokból. A „klasszikus” punk fénykorában, 1976–79-ben valóban előkerült a horogkereszt: a sokkhatás kedvéért, ideológiai, politikai töltet nélkül. Elsőként Malcolm McLaren és Vivienne Westwood londoni butikja kínált ilyen ruhadarabokat. Westwood divattervező, McLaren pedig a Sex Pistols menedzsere volt. Munkamódszere: a botrány. A New York Dolls menedzsereként kommunista motívumokkal (csillag, sarló, kalapács) próbálta mehökkenteni Ame-

12 = = A *The Great Rock'n'Roll Swindle*-t 1980-ban a menedzser, Malcolm McLaren intenciói nyomán rendezte az elsőfilmes Julien Temple. 2000-ben ugyanő *The Filth and the Fury* címmel készített dokumentumfilmet, immár a zenészek szemszögéből.

13 = = Privát megjegyzés azt érzékeltetendő, hogy némi hasonlóságot mutató események mennyire eltérő irányba kanyaríthatnak élettörténeteket. 1980–81-ben kötelező katonai szolgálatot teljesítettem. Szüleim társasutazásra mentek Ausztriába és Svájcba. Lemezeket kértem tőlük, köztük volt a *Never Mind The Bollocks, Here's The Sex Pistols*, a zenekar első albuma, 1977-ből. Megvették. Nagy becsben tartottam. Ha lett is volna rajta fotó, soha ki nem vágtam volna. 1981-től cikkeim jelentek meg a *Magyar Ifjúságban*, a KISZ hetilapjában. Igyekeztem pozitív hangnemben írni a punkról és az új hullámról. A Hanglemezkiadó Vállalat könnyűzenei főszerkesztőjével, Wilpert Imrével készített interjúmban figyelemre érdemesnek neveztem az ETA-t, a Kretenst és a CPg-t. Lásd: Szőnyei, 1984. A CPg illetén említése a zenekar elleni nyomozást lezáró és a vádemelési javaslatban a közösség megsértését megvalósító büntettet „elősegítő körülmény”-ként szerepelt. ÁBTL 3.1.9.V-164155/2, 341–350.

14 = = Az *Üvegtörőket* (Breaking Glass), Phil Daniels 1980-as filmjét Hazel O'Connor főszereplésével és zenéjével 1981-ben mutatták be Magyarországon. Nagy hatást gyakorolt a punk és újhullám színtérre.

15 = = ÁBTL 3.1.9. V-163943. 17–22. Zemkó Zoltán gyanúsított kihallgatása, 1982. november 23. Az *Üvegtörők* divatteremtő hatásáról egy későbbi dokumentumban is olvashatunk: ÁBTL 3.1.5. O-19085. 54–56. Jegyzőkönyv Wenner Gábor kihallgatásáról, 1985. július 8.

rikát, miközben a zenekar repertoárjának köze sem volt a kommunista eszméhez. Ezután jött a horogkereszt. Művészeti főiskolán kupálódott, zsidó származású, 30 fölötti fiatalember lévén, nyilván tisztában volt a jelentésével. A náci divat legsikeresebb terjesztője az ideológiával végképp nem foglalkozó Sid Vicious volt. Az *Üvegőrök* pedig pont azt mutatta be, ahogy a náci szimbólumok valóságos gyűlöletté és erőszakká fajulva hozzájárulnak a Hazel O'Connor alakította filmbéli énekesnő idegösszeomlásához. Mindazok, akik Nyugaton magukra vették s tudatosan vagy tudatlanul terjesztették ezeket, a tabudöntéshez, a felelőtlenséghez, az exhibicionizmus-hoz vagy a szélsőséges politizáláshoz való jogukat gyakorolták egy demokratikus társadalomban, akár verést is kockáztatva.¹⁶ Nálunk, túl a sokkhatáson, a horogkereszt az egész rendszer tagadásának, támadásának számított. A legradikálisabb anti-kommunista szimbólumnak. Használata tűrhetetlen és megtorlandó volt. Nem véletlen, hogy a három, házilag fabrikált jelvény és a szétvagdosott lemeztasak a bűnjeljegyzéken végezte 1982-ben Szegeden.

De ez csak a történet egyik oldala. November 17-én az esti órákban a belvárosban „incidens” történt punkok és arab fiatalok között. Bunyó éppenséggel nem lett, a magyarok kevesebben voltak, elfutottak. De bosszút forraltak. Két nappal később körülbelül harminc főt számláló csapatuk elindult a Tisza szálló felé, ahol a líbiai diákok laktak. Fémláncokkal és egyéb „ütlegekkel” támadtak az első kettőre. Azok elmenekültek, segítséget kértek. A rendőrség kiérkezése akadályozta meg a tömegverekedést a Gambinus étterem előtt. A verkedők között voltak a horogkeresztes jelvényekkel lebukott fiúk is. Az emiatt egyesített ügyek harmadik tárgyalási napján társtettesként elkövetett garázdaság és súlyos testi sértés büntette, illetve közösség megsértésének vétsége miatt négyen hat-hat hónapi, letöltendő szabadságvesztést kaptak, egy vádlott pedig négy hónapi szabadságvesztést, egy év próbaidőre felfüggesztve. Hat vádlottat egy évre próbaidőre bocsátott a bíróság. Az ítélet szerint akadt köztük, aki azt kiabálta: „*Büdös niggerek, takarodjatok haza!*”¹⁷ A náci szimbólumokat viselő, arabverésre gyülekező punkok esete alapot adhatott arra, hogy fasiszta és rasszista bélyeg ragadjon az eljárásokban közvetlenül és közvetve egyaránt érintett CPg-re. Aligha véletlen, hogy már nem jutottak fellépési lehető-

16 = „A punkok azt sem tudták, mit jelképez a szvasztika” – mondta John Lydon német felesége, Nora, aki szülőházájából ismerte a horogkereszt súlyát. Szerinte a korai angol punkok ártatlanul használták: lázadni akartak. Számukra a horogkereszt a tabukat és az antiszociális dolgokat jelképezte, Sidnek pedig elég volt az, hogy így valami komisszást is művelhet. Lásd: Lydon, 2008. Vivienne Westwood szerint McLaren Amerikából hozta a horogkereszt ötletét: a New York Dolls énekesé, David Johansen iskoláskora óta firkálgatta a náci szimbólumot megbotránkoztatás céljából. McLaren Angliában sokkolni akart: „Nemcsak a korábbi generációk értékrendjét vetettük el, hanem a tabuikat is” – mondta a divattervezőnő. Lásd: Westwood–Kelly, 2017.

17 = ÁBTL 3.1.g. V-163943. 78–87. A Szegedi Járásbíróság ítélete, 1983. február 4.

séghez Szegeden.¹⁸ A zenekar három tagja 1982 szeptemberében Budapestre költözött. Itt eleinte szabadabb légkör, végül azonban börtön várt rájuk.

Mindeközben Budapesten is célkeresztbe kerültek a punkok és a skinheadek. A rendőrség szemmel tartotta a forgalmasabb csomópontokon felbukkanó punkcsoportokat, ellenséges falfirkálások elkövetőinek keresésekor általában rájuk is gondoltak. A CPg tagjai ellen „Tiszavirág” fedőnéven zajlott bizalmas nyomozás. A Mos-oi tagjait „Gyűlölködők” fedőnéven vonták előzetes ellenőrzés alá. A két elnevezés érzékletesen illusztrálja az állambiztonsági stílust. A CPg szegedi eredetére is utaló „Tiszavirág” fekete zsaruhumora jelzi: oly röpké életidőt szánnának a zenekarnak, mint amennyi a tiszavirágnak adatik. A festői nevű rovarok májusi násza gyönyörű látványosság a Tisza vízfelszínén, de petéik lerakása után elpusztulnak. A „Tiszavirág” és a „Gyűlölködők” fedőnevű dossziék sajnos nincsenek az ÁBTL őrizetében. Létezésükről más iratokból tudhatunk. A fel nem lelhető dossziék fontosabb részei beépülhettek a két együttes elleni nyílt eljárást dokumentáló vizsgálati anyagokba. Íme, a Mos-oi és a CPg ügyének rövid kronológiája:

- 1983. január 28. Engedély híján elmarad a Kozák téri Művelődési Házba többek között a CPg és a BTK fellépésével hirdetett koncert.
- 1983. február 19. A Meggyfa utcai Mozaik Klubban lép fel a Mos-oi és a CPg (először és utoljára közös műsorban), valamint a Kretens, az Elhárítás, a T-34 és több más együttes.
- 1983. március 5. A Kozák téri művelődési házban szerepel a CPg (ez az utolsó fellépésük, a tyúkálzatot jegyében).
- 1983. május 16. Határozat nyomozás elrendeléséről Erdős József, Szappanos György és Pokorny Zoltán (a Mos-oi tagjai) ellen.
- 1983. július 21. Határozat nyomozás elrendeléséről Benkő Zoltán, Haska Béla és Nagy Zoltán (a CPg tagjai) ellen.
- 1983. augusztus 10. A Fővárosi Főügyészség vádirata Erdős József és társai ügyében.
- 1983. szeptember 29. A Pesti Központi Kerületi Bíróság ítélete Erdős József és társai ügyében.
- 1983. október 18. A Fővárosi Főügyészség vádirata Benkő Zoltán és társai ügyében.
- 1983. november 17. Az első tárgyalási nap Benkő Zoltán és társai ügyében.
- 1983. december 13. A Fővárosi Bíróság mint másodfokú bíróság jogerős végzése Erdős József és társai ügyében.
- 1984. február 7. A Pesti Központi Kerületi Bíróság ítélete Benkő Zoltán és társai ügyében.
- 1984. május 23. A Fővárosi Bíróság mint másodfokú bíróság jogerős végzése Benkő Zoltán és társai ügyében.

¹⁸ = = ÁBTL 3.1.9. V-164155/1. 20–22. Összefoglaló a „CPG” együttes tevékenységéről, 1983. augusztus 10.

Érvényt szereztek a törvénynek. A hatósági szigor a megtorlást és az elrettenést szolgálta. „A CPg, ill. a Mosoly együttes letartóztatása óta mindenki fél az esetleges rendőri intézkedésektől (idézés, tanúkihallgatás stb.), ennek a hatására a punk fiatalok kerülnek egymás társaságát” – írta Imre Gábor hadnagynak a „Hunyadi” fedőnevű hálózati személy.¹⁹ A BRFK III/III-A alosztály hadnagya 1983. augusztus 30-án, a CPg elleni nyílt nyomozás idején, a Mos-oi elleni vádirat összeállítása után, nyilvános helyen találkozott titkos megbízottjával. „Hunyadi” 1982 nyara óta segített a politikai rendőrségnek eligazodni budapesti punkkörökben. Polgári és beceneveket adott meg, fényképről azonosított arcokat, elárulta, ki kinek a barátja, ki kivel jár, melyik zenekarban játszik. Jelentéseiben számos együttes előkerült: ETA, Invázió '84, Agresszor, Rats, Modells, Kretens, Mos-oi, CPg, Kokain Rohamosztag, Tizedes meg a Többiek, Trottel. Feladatának megfelelően beszámolt a CPg és az áldozati baromfi számára egyaránt végzetesnek bizonyult Kozák téri koncertről. Itt magnófelvételt is készített.²⁰ Ugyanitt fotózott a BRFK III/III-B alosztály titkos megbízottja, „Rolf Jenő”, azaz Antal László Aladár.²¹ Erről a punkkörökben is mozgó „Teleki” fn. tmb. jelentése alapján Takács Tibor számolt be új kötetét kiegészítő írásában.²² „Hunyadit”, azaz Horváth Attilát 1982 júniusában szervezte be Hollósi György, a BRFK III/III-A alosztály főhadnagya.²³ Kollégája, Frank József alhadnagy 1982 januárjában és márciusában kapott információt a 19 éves vasútgépészeti szakközépiskolásról: az 1981-ben, szintén 19 éves korában beszervezett „Ibolya” fedőnevű titkos megbízott jelentette, hogy Attila „menedzseli” a Rottenst. „Lord” is 1982 márciusában informálta Frank Józsefet Horváth Attiláról. A „Lord” fedőnevű titkos megbízott a Nyomorultak együttest menedzselte, Horváth Attila pedig azt mesélte neki, hogy ő és a Rottens „nagy bajban vannak, mert a rendőrség megfenyegette őket, ha még egyszer fellépnek, lecsukják mindannyiukat”.²⁴

A Rottens alapítója és énekeke Bachmann Béla volt. Őt 1979 végén ismerte meg „Ibolya”, Bachmann akkor szabadult a börtönből. Mindenki becenevről ismerte: ő volt a Francia. „Patkány, patkány, miért vagy patkány? Mert annak születtem” – énekelte, s ezért tartották pont „Patkány” fedőnéven ellenőrzés alatt. „Fanatikusan punk rajongó” volt, a színpadon pedig „erőszakos, durva”. Akárcsak az életben.

19 = = ÁBTL 3.1.2. M-41574. 33–35. Jelentés, 1983. augusztus 30.

20 = = ÁBTL 3.1.2. M-41574. 19. Imre Gábor hadnagy jelentése a március 13-i találkozóról, 1983. március 23.

21 = = ÁBTL 2.2.2. „Rolf Jenő” 6-os kartonja. Az 1977 januárjában beszervezett Antal László Aladár fotólaboráns, illetve az MTI fotóriportere volt. 1989-ben több demonstráción fényképezett titkos megbízásból: ÁBTL 1.12.2. – IX/1 – 391/II/50/II/2/ 1989.03.02. ÁBTL 1.12.2. – IX/1 – 391/II/50/V/6/ 1989.05.29. ÁBTL 1.12.2. – IX/1 – 391/II/50/VI/4/2/ 1989.06.16. ÁBTL 1.12.2. – IX/1 – 391/II/50/VII/3/ 1989.07.10.

22 = = Takács 2021b.

23 = = ÁBTL 2.2.2. „Hunyadi” 6-os kartonja.

24 = = ÁBTL 3.1.2. M-41955. 19–20. Jelentés, 1982. március 11.

„*Anarchista, fasiszta eszméket terjesztett.*”²⁵ Ennek akart véget vetni a politikai rendőrség: „*bűnügyi fedéssel*” (koncerteken történt garázdaságra és rongálásra hivatkozva) elővették őket. A „*preventív beszélgetés*” eredményeként egyikük kilépett, megfosztva így felszerelésétől a zenekart.²⁶ Az állambiztonsági tanulmány, amelyből a jellegzetes intézkedés (csoport bomlasztása operatív eszközzel) leírását idéztük, nem nevesítette a szereplőket, de tudható: a fejbe kőlövő elbeszélgetés után a 16 éves baszszusgitaros, Rupaszov Tamás lépett ki az együttesből. Majd megalapította ma is aktív zenekarát, a Trottelet. Bachmann, akit, nagykorú lévén, pár hónapra leültettek, máig dühös rá, mert átvitte az ő néhány számát a Trottelbe.²⁷

1983 szeptemberében „Hunyadi” tájékoztatta a rendőrséget arról, hogy egy 17 éves francia lány Budapesten dokumentumfilmet akar forgatni magyar punkokról, persze, engedély nélkül.²⁸ „Hunyadi” segített horogkeresztek, karikába foglalt A-betűk (anarchia) falra fűjásával gyanúsítható személyek felderítésében is. A sors fintora, hogy beszerzése előtt róla is éppen ilyen információt kapott a politikai rendőrség: a Rottenst hirdető R betű mellett „*Horváth Attila és a barátai firkálták össze a XVII. kerületet horogkereszttel.*”²⁹ A titkos együttműködést feltételezhetően azért vállalta, hogy ezt az ügyet megússza. Fontos megjegyezni, hogy a „Hunyadi” fedőnév mögött rejlő, 1963-ban született Horváth Attila nem azonos a Kretens együttes énekesével, az 1965-ben született Horváth Attilával, csak névrokonok. Utóbbi a Mos-oi ügyében rendőrhatalósági figyelmeztetésben részesült. Ugyanis a Mos-oi mellett a Kretens is fellépett a Mozaik Klubban. *Lenin él* című számuk közben, az „*Előre, vörösök*” szavak elhangzása után valaki – Horváth nem tudta (vagy nem akarta elárulni), hogy ki – a közönségből a színpadra lépve, a mikrofonba kiáltotta: „*Büdös fasiszták.*”³⁰ A négy szót („*Előre vörösök: büdös fasiszták*”) egymás mellé

25 == ÁBTL 3.1.2. M-40972. 62–67. Jelentés a Rottens punk együttes rendezvényeiről, 1982. január 5. A dosszié 109. lapján olvasható határozat szerint „Ibolyát”, azaz Németh Miklóst 1985 szeptemberében zárták ki a hálózathoz, mert „operatív lehetősége megszűnt”.

26 == ÁBTL 4.1. A-4635. 29.

27 = Pozsonyi, 2001: 87–90. Bachmann és Rupaszov is megszólalt Laki Gergely dokumentumfilmjében: *Szennyhullám #2 – Magyar punkmozaik 1978–84*. Partizán, 2020. <https://www.youtube.com/watch?v=H2hpgqgW8-U> (utolsó letöltés: 2022. március 15.). Francia, azaz Bachmann Béla monológját lásd: Kőbányai, 1986: 251–260. Kőbányai János fotóit a Rottens énekeséről és a zenekar koncertjéről a Múcsarnokban rendezett kiállításán lehetett látni: Beat ünnep, 2020. november 5. – 2021. január 3.

28 == ÁBTL 3.1.2. M-41574. 36–39. Jelentés, 1983. szeptember 5. A film: Lucille Chauffour: *T-34 – Le Rôle Des Genêts* (T-34 – Sikoly a múltból), benne Mos-oi, QSS, Kretens, továbbá csak hangban ETA, Kontroll Csoport.

29 == ÁBTL 3.1.2. M-40972. 74–76/a. Jelentés, 1982. március 3.

30 == ÁBTL 3.1.9. V-164258. 151–153. Jegyzőkönyv Horváth Attila ki- és meghallgatásáról, 1983. május 23. Uo. 192–194. Határozat rendőrhatalósági figyelmeztetésről, 1983. június 24. A vizsgálat során megrovásban részesült a fiatalkorú Tóth Miklós, a Kretens dobosa, aki ezen az egy alkalmon dobosként működött közre a Mos-oi műsorában, a dalszövegek előzetes ismerete nélkül. Uo. 100–112.

helyezve, József Attila-allúziót keltve („*Dünnöögj egy új mesét, fasiszta kommunizmusét*”) idézi Erdős Péter röpirata, és így olvasható a dolgozat publikálásáról tudósító napi operatív információs jelentésben is. Itt az állambiztonsági szerv hivatalos kapcsolataként jelölik – neve nélkül, de a szövegösszefüggésből egyértelműen azonosíthatóan – a Hanglemezkiadó Vállalat befolyásos vezetőjét.³¹

= = Szegedi gond(olat)ok

1984. augusztus 26-ról 27-re virradóan Szeged belvárosában feliratok tűntek fel házfalakon, pozdorjakerítéseken: „*Gyilkold a cigányokat*”, „*Magy.o. tépd szét láncodat!*”, „*Rettegjetek arabok*”. Megjelent hat horogkereszt és egy áthúzott sarló is, mindegyiket kályhaezüst sprayvel fújták fel. A Csongrád Megyei Rendőr-főkapitányság III/III. Osztálya „Pingáló” fedőnéven rendkívüli esemény dossziét nyitott és bizalmas nyomozást indított az ismeretlen tettesek felderítésére. Portyaszolgálatot szerveztek, sokakat igazoltattak. Szemtanúkat kerestek az érintett környékeken lakók, az éjszakában dolgozók, a kályhaezüst festéket árusítók és felhasználók körében. Mozgósították az ifjúgárdistákat és a rendőrség ifjúságvédelmi vonalának öt hálózati személyét. Elszámoltatták a korábbi falfirkálások ügyében látókörbe került fiatalokat, hogy mit csináltak, merre jártak az adott időben. Így válaszolhatott ismét célzott kérdésekre Bálint György, Imre István, Pásztor István és Walla István is. A politikai nyomozók felkeresték a bajai laktanyában a szegedi Vigh Zoltánt, akit épp a falfirkák megjelenése tájékán búcsúztattak barátai a bevonulása előtt: róla olyan információt kaptak, hogy köze lehet egy újfasiszta csoporthoz. Kiderült, hogy baráti körében bőven akadnak a rendőrség számára ismerős szegedi punkok (Gyulai Csaba, Zemkó Zoltán, Imre István, Pásztor István, Kocsis Tibor, Kránicz Tamás, Cseresnyés Pál, a CPg-ből Varga Zoltán és Benkő Zoltán), sőt budapestiek is. Az újonc honvéd vállalta, hogy tetszik neki a polgárpukkasztó punk irányzat, de tagadta, hogy fasiszta szerveződéshez lenne köze, az alakulat elhárító tisztjének pedig panaszt tett a kihallgatók „*fenyegető*” fellépése miatt. Mivel 1984. július végén „BÖME Miskolc” és „EDDA Miskolc” feliratok is megjelentek Szegeden, a nyomozás az országszerte népszerűvé vált Edda együttes szülővárosára, Miskolcra is kiterjedt. Kiderítették, hogy a BÖME a Boci Örs Miskolc Egyetemváros rövidítése. Amerre ez a baráti társaság megfordult, nyomot hagyott a falakon. Így tettek Debrecenben és Szegeden is. A politikai feliratokban viszont nem volt benne a kezük. A fél éven át tartó nyomozás egyetlen konkrét eredménye a BÖME-szál tisztázása volt. Az izgatásnak számító falfirkák tetteit nem kerítették kézre. 1985. február 28-án megszüntették a nyomozást, és irattározták a dossziét.³²

Újabb fél év elteltével kezdhették előlről, hasonló ügyben. 1985. július 6-án röp-cédulákat találtak a szegedi Rózsa Ferenc sugárút egyik lakóházának postaládáiban.

31 = = Erdős, 1983; ÁBTL 2.7.1. NOIJ III/III – 115/3 – 130/8 / 1983. július 1.

32 = = ÁBTL 3.1.5. O-18852.

Kézzel írott, nagybetűs szövegek, horogkeresztekkel díszítve. „*Fasizmust akarunk!*”, „*Éljen Adolf Hitler!*”, „*Rohadt szocializmus!*”, „*Éljen az USA!*”, „1956. x. 30.”, „*Keressétek a magyar újfasiszta párttal a kapcsolatot!*”, „*Szovjetunió = halál*”, „*A kommunizmus nem más, mint a halál*”, „*A kommunizmusnak nincs jövője!*”. A rendőrség lakossági bejelentés nyomán lépett akcióba. Három röpcédulán sikerült azonosításra alkalmas ujjnyomot rögzíteni. Az ismeretlen tettes ellen, izgatás alapos gyanúja miatt indított nyomozást megkönnyítő tényről a belügyminiszternek felterjesztett napi operatív információs jelentésben is beszámoltak.³³ A rendkívüli esemény iratainak gyűjtésére nyitott dosszié a „Kézbesítő” címet kapta.³⁴

Már „csak” az(oka)t a keze(ke)t kellett megtalálni, amely(ek)hez a nyomokat hagyó ujjak tartoztak. Barna Sándor ezredes, megyei főkapitány augusztus 1-én levélben tájékoztatta Szabó Sándort, az MSZMP Csongrád Megyei Bizottsága első titkárát a fejleményekről. Az elkövető(ke)t „*a fasizmussal szimpatizáló fiatalok*” körében kezdték keresni. Körülbelül hetven, 16–20 év közötti fiatalot számoltattak el, akik ellen korábban „*garázdaság, munkakerülés, horogkereszt rajzolás, zászlótépés, stb.*” miatt rendőri intézkedés történt. Kirajzolódott egy magát újfasisztának valló, 8–10 fős csoport képe. Zömmel szakmunkásképzőbe jártak vagy onnan maradtak ki. Nem rokonszenveztek a szocialista rendszerrel, amelyben éltek, annál inkább a német fasizmussal. Ellenszenvet éreztek a cigányok, a románok és az itt tanuló arabok ellen. „*Adataink szerint a fiataloknak ez az újfasisztákat követő csoportja az újhullámhoz tartozó »punk« zenei irányzat követőiből alakult ki, akik magukat [a] skínez [sic!, valójában: skinhead] zenei irányzat képviselőinek, a felszámolt szegedi CPg zenekar hagyományai folytatóinak vallják. Bizonyos mértékig elhatárolják magukat a »punk«-októl, ezt kifejezésre juttatják hajviseletükben, öltözködésükben is. Hajukat többnyire rövidre vagy kopaszra vágatják, nem viselnek kakastaréjt. Ruházatukban döntő szerepe van a surranónak,*³⁵ *a fekete nadrágnak, a fekete színű, szegecsekkel kivert bőr (műbőr) dzsekinek. Mind külső megjelenésükben, mind ideológiailag a nyugati országokban létező, hasonló skínezeket [sic!], az ún. bőrnyakúakat [értsd: bőrfejűeket] tartják példaképüknek.*”³⁶

A csongrádi főkapitány sorai komplex képet tükröznek: rámutatnak a zenei és személyes kapcsolódási pontokra, másrészt a punk és a skinhead szubkultúra szétválásának folyamatára. Méltánylandó, hogy a rendőri vezetés e tekintetben árnyaltan igyekezett informálni a politikai vezetést. A CPg külön balszerencséje, hogy ugyanakkor ebben az 1985-ös levélben náci és rasszista gondolatokra fogékony – s ilyen szellemben zenélő – fiatalok példaképeként jelenik meg, holott műsorukat nem ez

33 == ÁBTL 2.7.1. NOIJ Csongrád – 45/2 – 134/7 / 1985. július 9. és 10. Október 30-át valószínűleg tévedésből írtak a rölapokra 23. helyett.

34 == ÁBTL 3.1.5. O-19085.

35 == Surranó: katonai bakancs.

36 == ÁBTL 3.1.5. O-19085, 91–94. Barna Sándor ezredes levele Szabó Sándor első titkárnak, 1985. augusztus 1.

a nézetrendszer jellemezte. A megyei pártvezetésnek küldött tájékoztatóban felsorolt nyolc fiatalember közül négyen zenéltek: Kránicz Tamás a Keleti Front, Görög Gábor a Mi Harcunk, Kocsis Tibor és Zemkó Zoltán pedig a 88-as Csoport tagja volt. A Keleti Front elnevezést a világháború menetét megfordító csatában, a Don-kanynárnál elesett magyar katonák emlékezte ihlette,³⁷ a Mi Harcunkról nehéz nem a *Mein Kampf*-ra asszociálni, a 88 pedig a közfelfogás szerint a Heil Hitler köszöntés kezdőbetűire utal, lévén a H az ábécé 8. betűje. Az augusztus 17-én kelt, hétoldalas összefoglaló jelentés harmincnál több nevet sorol fel a városban feldolgozott, három, „társadalomra veszélyes, laza csoportosulás” tagjaként. Közöttük további zenészek: Nagy Zoltán és Varga Zoltán (CPg), Krisztin Róbert és Szlávik Oszkár (Mi Harcunk), Himer István és Imre István (Boldog Idők). Ugyanitt – az alig több mint két héttel korábbi levél árnyaltabb megfogalmazásától eltérve – már „a CPg együttes fasisztoid megnyilvánulásai”-ról is írnak, konkrétum nélkül.³⁸

A „Kézbesítő” dossziében érintőlegesen előjön a magyar punktörténet nagy eseménye, az 1985. július 20-án, Pakson megrendezett Total '85 fesztivál is, amelyen Szegedet a 88 és a Boldog Idők képviselte. Ez utóbbiban játszott Görög Tibor. Őt ismerte a „Csilla” fedőnevű ügynökjelölt, akitől arról értesültek a nyomozók, hogy a fiúk Pakson „jó kapcsolatokat tudtak kiépíteni az ország különböző területéről [sic!] összejött, hasonló felfogású” zenekarokkal, a fesztiválon magnó- és videófelvétel készült, de ezek „nem jól sikerültek”.³⁹

A röpcédulázók utáni nyomozás során képbe került néhány balassagyarmati fiatal is, noha ők három héttel az esemény után látogattak a városba, a Szegedi Ifjúsági Napokra. Azonban elkövették azt a hibát, hogy 1985. július 26-án a József Attila Tudományegyetem előtti téren, a szökőkútnál csoportot alkotva zenéltek, énekeltek. Hozzájuk csapódott egy fiú – a neve nem derül ki a dossziéból –, aki előbb Cseh Tamás egyik dalát, majd a *Szabadíts meg a gonosztól* című Menyhárt Jenő-szerzeményt gitározta, az URH 1980–81-es repertoárjából. Az egyik tanú az Európa Kiadó számaként ismerte ezt, hozzátéve, hogy szövege megjelent az 1981-es *Rockévkönyvben*.⁴⁰ Igen ám, de a szökőkútnál átköltötték a refrént – pontosabban megtoldották egy sorral. Íme, az eredeti: „Szabadíts meg a gonosztól / Szabadíts meg a gonosztól.” A jegyzőkönyv szerint viszont így énekelték: „Szabadíts meg a gonosztól / De legfőbbként az oroszról.” Egy járókelőnek ez nem tetszett, szólt a rendőrnek. Iga-

37 == ÁBTL 3.1.9. V-165163. 49–55. Jegyzőkönyv Kránicz Tamás kihallgatásáról, 1985. augusztus 17.

38 == ÁBTL 3.1.5. O-19085. 147–153. Összefoglaló jelentés, 1985. augusztus 17.

39 == A paksi Ifjúsági és Úttörőház egész napos fesztiváljának fő szervezője Osuprik Tamás volt. A 30 forintos belépődíj ellenében tucatnál több zenekart lehetett hallani: Pál Utcai Fiúk, Tizedes meg a Többiek, Marina Revue, Auróra, Fegyelem, Egri Bikavér, 88, Oi-kor, Sziréna, Fehérje, Új Élet, Bizony, Protézió, Romlás Virágai, Boldog Idők. A Kretens is szerepelt a szórólapon, de végül nem lépett fel.

40 == Bozóki, 1982. Menyhárt Jenő valóban átvitte szerzeményét az URH-ból az Európa Kiadóba, sőt a zenekar legutóbbi albumára is felvette: *Love – 2020* (XLNT, 2021).

zoltatás, bekísérés, meghallgatás, jegyzőkönyv. A lekapcsolt balassagyarmati fiúk között volt az akkor 16 éves Csach Gábor is, aki hamarosan a Kinopuskin együttes vezetőjeként, gitárosaként vált ismertté. Lemezeik a „kisvárosi életérzés” öniróniáját szolgáltatták meg. „Kitoloncoltak Szegedről” – írta az esetre visszaemlékezve.⁴¹

A nyomozásnak 1985 őszén új lendületet adott, hogy szeptemberben ismét „ellenséges” falfirkák jelentek meg („56”, „USA”, „KGST”, „FUCK YOUR ROCKETS”), néhány békemozgalmi feliratot pedig x alakban, sötét festékkel átfújtak. Hálózati információk, operatív technika alkalmazásával nyert adatok és az addigi meghallgatások anyagának értékelése nyomán őrizetbe vették a 22 éves Kispál Lászlót és a 21 éves Kiss Sándort. Mindketten a szalámigyárban dolgoztak. Beismerték, hogy szimpatizálnak az újfasiszta mozgalommal. Az írásszakértői vizsgálat és az ujjlenyomatok elemzése bebizonyította, hogy ők a röpcédulázás tettesei. A bíróság 1986. február 14-én Kispált 1 év 2 hónap, Kisst 1 év szabadságvesztésre ítélte, három év próbaidőre felfüggesztve.⁴²

A szalámigyáriak mellett geodéták is szerepeltek a röpcédulás nyomozásban célba vett „újfasiszták” körében. Közéjük tartozott a 16 éves Kránicz Tamás és a 17 éves Krisztin Róbert is.⁴³ A házkutatás során, Kránicztól lefoglaltak egy nemzeti színű és egy piros selyemszalagot (utóbbi hátoldalán „November 7-e emlékérem” felirat szerepelt) meg egy füzetet a dalszövegeivel (lapjait horogkereszt és ss-jel díszítette). Kihallgatásakor elmondatták vele, miért írta a dr. Mengelét, illetve az 1956-os harcosokat éltető és a Szovjetuniót szidalmazó szövegeit, miért robbantaná fel a rendőrséget és a bíróságot.⁴⁴ Elmagyarázta: Mengelével a munkatársait akarta szórakoztatni, az 1956-os harcosokat azért énekelte meg, mert a függetlenségért fogtak fegyvert, és neki sem tetszett, hogy szovjet csapatok állomásoznak nálunk, rendőrségre és bíróságra pedig szerint azért nincs szükség, mert ő nem kedveli az emberek fölött ítélkező hatalmakat. Elmondta azt is, hogy 1984 októberében alakított zenekara (benne Hámosi Géza, Haáz András és Kovács Antal), a Keleti Front három-négy próba után feloszlott, nyilvánosan, közönség előtt soha nem játszottak. Egyik

41 = Csach Gábor művészettörténészként végzett. 2006–2019 között Balassagyarmat alpolgármestere volt, azóta a város polgármestere. „Utólag persze büszke vagyok rendőrállami kiebrudalásunkra (két tüneményes debreceni csajjal utaztunk el Agárdra), de akkor, 16 évesen azért elég ijesztő volt ez a fajta korlátoltság, meg az ötórás kihallgatási hercehurca.” Csach, 2007, 18–19. Ennek az öt órának jegyzőkönyvi sűrítőménye egyetlen oldalt tesz ki: ÁBTL 3.1.5. O-19085. 64. A dossziében felbukkan Czutor Zoltán neve is, aki az 1990-es években a szegedi Nyers együttes élén lett ismert.

42 = ÁBTL 3.1.5. O-19085. 171–174. A Szegedi Városi Bíróság ítélete, 1986. február 14.

43 = ÁBTL 3.1.9. V-165163.

44 = Részletek: „Izzadt testek, éljen doktor Mengele / Felcsillan egy halvány fény / doktor Mengele jön felém / Kiszedte a beleimet / kezembe nyomta a kemence jegyet.” „1956. október 26. / senki sem tudja, nagy nap virradt / vörös zászlók égnek a párt ház előtt / nem kell csak piros-fehér-zöld...” „A magyar zászló vörös lesz / ez a szín mindent beszenyez / halálom napján azt kell látnom / vörös minden Magyarországon...” „Robbanjon a rendőrség, robbanjon a bíróság...”

próbájukon, néhány haver között jelen volt Krisztin Róbert is. Kihallgatásakor neki is beszélnie kellett együtteséről, az 1985-ben alapított Mi Harcunkról (benne Görög Gábor, Sipos László, Gyuró László és Szilávik Oszkár). Állítása szerint mindössze három számuk volt, ezek egyikét, az *Áremelkedést* ő maga írta, de kihallgatása idején együttesük már nem működött, feloszlottak. Azonban nem a röpcédulák vagy a zenekarosdi miatt gyanúsították őket izgatás büntetével, hanem mert az 1984. november 7-ét követő napok egyikén levizelték a Rákóczi téri Lenin-szoborhoz elhelyezett koszorúkat, s az egyikről letépték a szalagot. Ügyük 1985. szeptember 27-én zárult. Az ügyész mellőzte a vádemelést. Úgy ítélte meg, hogy a legenyhébb büntetés is túl szigorú lenne, s a fiatakorú tettesek esetében az addigi eljárás is elretentő erővel bírhat a jövőre nézve.⁴⁵

1986. augusztus 4-én a szegedi Dugonics-temető szovjet hősi emlékművének öt márványtábláját ismeretlen tettesek megrongálták, az emlékoszlopra pedig – feltehetőleg bodzabogyót használva – felírták: „PFUJ”.⁴⁶ A tettesek kézre kerítésére indított nyomozás során elszámoltatták a „punk irányzatot követő, újfasiszta beállítottságú, deviáns magatartású” fiatalokat, az augusztus 26-i jelentés szerint negyvenkét főt. Megjegyzendő: a három kategória – punk, újfasiszta, deviáns – illetően egymás mellé rendelése azt sugallja, hogy a punk irányzat követője egyben deviáns, sőt újfasiszta is. A legtöbb általánosításhoz hasonlóan egyáltalán nem biztos, hogy ez mindenkire igaz volt, viszont mindenkit megbélyegzett. A korábbi ügyekben fölmerült személyek közül előszedték Walla Istvánt, Krisztin Róbertet, Görög Gábort, Zemkó Zoltánt, Benkő Zoltánt és Imre Istvánt. Bekerült a sorba Lőrincz Sándor is, aki nevesebb zenekarok gitárosaként, Lörke becenéven lesz majd ismert (Marina Revue, Trottel, QSS és főként: A. M. D.). „A punk irányzat követőjének vallja magát, de elmondása szerint nem újfasiszta” – így a meghallgatásáról szóló jelentés. Lőrincz elmondta, hogy ismeri Benkő Zoltánt, a feloszlott CPg tagját, és hogy barátjánál, Zemkó Zoltánnál lakik éppen. A jelentéshez fűzött megjegyzés szerint Zemkót, „a fasisztoid beállítottságú” 88-as csoport tagját az „Amatőr” fedőnevű bizalmas nyomozás keretében tartották ellenőrzés alatt. Közveszélyes munkakerülés miatt épp őrizetben volt. Elmondta, hogy Lörke („egy budapesti csöves”) náluk lakik, s azt is, hogy társaságuk mikor, hol szokott találkozni. Az akciócsoport így könnyen begyűjthette őket. A nyomozást 1986. szeptember 25-én zárták le. Nem a reflexszerűen elővett fiatalok között, de megtalálták a tetteseket: egy 11 és egy 12 éves fiút. Törvényes képviselőik jelenlétében beismerő vallomást tettek. Büntethetőségüket kizáró életkoruk miatt csak „nevelő-figyelmeztető jellegű beszélgetést” folytattak velük és szüleikkel.⁴⁷

45 == ÁBTL 3.1.9. V-165163. 85–86. A Csongrád megyei Főügyészség határozata, 1985. szeptember 27.

46 == ÁBTL 3.1.5. O-19139.

47 == ÁBTL 3.1.5. O-19139. 72–73. Összefoglaló jelentés, 1986. szeptember 25. Lőrincz Sándor 2019-ben hunyt el, 52 éves volt.

= = Mindeközben Egerben és Zalaegerszegen

A katonai elhárítás (BM III/IV. Csoportfőnökség) és a belsőreakció-elhárítás (BM III/III. Csoportfőnökség) Heves megyei szervei 1985 őszén közösen láttak hozzá Eger punkoktól való megtisztításához. Az iratok szerint a punk-jelenséggel együtt kezelték azt is, hogy a város fiatalságának egy része vonzalmat mutatott az újfasiszta eszme iránt. A legfontosabb adatokat napi operatív információs jelentésekben rögzítették. Forrásaik: az állambiztonság hivatalos és társadalmi kapcsolatainak és hivatásos tisztjei. „Kígyó” fedőnéven előzetes ellenőrzést indítottak *„egy fiatalokból álló »punk« csoport ügyében, melynek tagjai fasisztoid eszmékkel szimpatizálnak, ilyen dalokat gyűjtenek. A városban 43 fiatal tartozik a fenti, illetve a fentihez hasonló csoportokhoz, köztük három katonai középiskolás kollégista [...], de a megyei pártbizottság egyes alkalmazottainak gyerekei is aktív tagjai a csoportnak.”* A belügyminiszternek felterjesztett összefoglaló alapját képező jelentés árnyaltabb és részletesebb: eszerint a 43 fiatal kisebb „punk” és „szkiner” (értsd: skinhead, bőrfejű) csoportokat alkot. Többségük szakközépiskolás, négy felnőtt, három munkanélküli és három katonai középiskolai kollégista van közöttük. Idézet az *Egri punk csoport* cím alatt gyűjtött napi jelentések egyikéből:

„A csoportok magvát az Egri Bikavér elnevezésű punk zenekar alkotja. Élet-szemléletüket a CPg, ETA, Kretens stb. fővárosi együttesek által megfogalmazott szerzemények szövegei alakították ki. Ezeket Budapestről hozott magnetofon kazetták másolata útján terjesztik egymás között. A dalok társadalom és közösség ellenesek, faji nemzetiségi csoportok elleni fellépésre hívnak fel. Pl.

*Lángszóró az egyetlen fegyver, mivel nyerhetek
Elpusztítunk minden cigányt, felnőttet és gyereket
De ezeket kiirtani csak egyetértésben lehet... (CPg)
A szomszédos országok ellen gyűlöletet szítanak.”⁴⁸*

A jelentés továbbolvasása előtt álljunk meg egy percre. A dalszövegrészlet mögé biggyesztett zárójel azt sugallja, hogy a gyilkos gondolat a CPg-től ered, holott a Mos-oi együttestől való. A három pont után következne a hírhedt szám címét is tartalmazó sor: *„Ha elvégezzük, kiírhatjuk, cigánymentes övezet.”* Ez olvasható a Mos-oi elleni nyomozati anyagban és a bírósági ítéletben is.⁴⁹ Nyilván nem életszerű, hogy a fővárosban keletkezett iratanyagot egy napi jelentés összeállításakor Egerben kézbe vegye valaki. Pedig a jelentésnek pontosnak, a tényeket tiszteletben tartónak kellene lennie. Akkor is, ha egy rendőrtiszt (ez esetben Gelencsér Géza százados) számára mellékes apróságnak tűnhetett, hogy a számot melyik zenekar adta elő. Talán nem oktan azt feltételezni, hogy valamely lefoglalt anyag (kazetta, füzet) vagy

48 = = ÁBTL 2.7.1. NOIJ III/IV – 196/1 1985. október 28. Uo. Heves – 30/1 – 217/11 / 1985. október 31., november 5.

49 = = ÁBTL 3.1.9. V-164258. Erdős József és társai. 126., 272. A Mos-oi dalszövegei, ill. a Pesti Központi Kerületi Bíróság ítélete, 1983. szeptember 29.

a meghallgatott fiatalok némelyikének szavai alapján fogadhatta el tényként a tévedést. Az 1985. október 31-i jelentés így folytatódik:

„Az Egri Bikavér együttes vezetője Juhász Mihály [...] rádió-tv műszerész, egri lakost szoros szálak fűzik budapesti punkokhoz, tőlük szerzi be és hozza az egrieknek a legújabb zeneszámokat tartalmazó kazettákat, melyek az említett együttesektől származnak. Az 1985. július 10-i [valójában: 20-i] paksi punk-koncert – melyen Juhászné is felléptek – mintájára találkozót tervez a közeljövőben, Egerben. Figyelmet érdemlő körülmény, hogy a punk-féle életszemlélet az általános iskolások körébe[n] is tapasztalható.”

Juhász Mihály nemcsak az egri, hanem az egész magyar punk-szintér fontos alakja. 1985-ben az Egri Bikavér énekeseként és a *Total '85* fesztivál egyik szervezőjeként lépett a paksi Ifjúsági és Úttörőház színpadára a Marx téren. Utána fényképes beszámolót írt az eseményről a *POLIFON* című zenei lapban. Tudatta, hogy nem volt botrány, a kivezényelt katonáknak és rendőröknek nem akadt különösebb dolga, a zenei színvonal „nem volt totál jó, de totál rossz sem”, és reményét fejezte ki, hogy rendszeressé válnak a paksihoz hasonló rendezvények.⁵⁰ Ilyen előzmények után léptek akcióba a Heves megyei szervek 1985 őszén. Juhász Mihály visszaemlékezése szerint többeket az iskolából vittek be, őt a munkahelyéről. Figyelmeztették: meg ne próbáljon még egy ilyen koncertet szervezni. Házkutatásokat tartottak. Ezt megúsza, mert meghallgatásán megígérte, hogy hazamegy, és beviszi az audiókazetta-gyűjteményéből azt, amelyen a CPg és a Mos-oi volt, valamint a paksi fesztivál videóját. Így is történt. „Külön rá voltak állva a CPg és Mos-oi kazettákra.”⁵¹ A két zenekar számait letörölték, a videót – nyilván átmásolás után – visszakapta. Meghallgatásáról nem vettek fel jegyzőkönyvet.⁵² Az egri rendőrök nagyvonalúságnak köszönheti a világ, hogy a paksi KISZ-esek által készített videófelvétel (legalább is egy része) immár a YouTube-on is elérhető.⁵³

De vissza az 1985-ös iratokhoz. Az október 31-i napi operatív összefoglaló jelentés szerint az egri punkcsoport ügyében elhatározott intézkedések közül egyet addigra már végrehajtottak, a másik hármat viszont az Európai Kulturális Fórum befejezése utánra halasztották. A katonai kollégistákról még a fórum vége előtt tájékoztatták az ottani elhárító tisztet. A többi intézkedést azonban nem lehetett és fölösleges is lett volna titokban tartani. Már csak azért sem, mert a csoport felbomlasztása volt a cél, éppen azért, hogy az intézkedéseknek híre megy, ami eltántorít a kifogásolt cselekmények megismétlésétől. Tervbe vették az MSZMP Heves

50 = Juhász, 1985. (Ide tartozik, hogy a cikket én helyeztem el a mindössze öt számot megélt lapban.) Juhász Mihály 1982-től a QQRIQ, 1984-től az Egri Csillagok együttesben próbálkozott, 1985-ben ez alakult át Egri Bikavérré. Egyetlen koncertjüket Pakson adták. Utána a Biztonsági Tanácsban zenélt.

51 = Pozsonyi, 2001: 134–149.

52 = Juhász Mihály személyes közlése, 2022. március 11.

53 = Például: 88-as Csoport, Fehérje, Lila Akácok, Marina Revue, Oi-Kor, Tizedes meg a Többiek.

megyei első titkárának tájékoztatását, hiszen pártbizottsági alkalmazottak gyerekei is tartoztak a csoporthoz. Szignalizáció útján készültek felhívni az érintett oktatási intézmények vezetőinek figyelmét, hogy foglalkozzanak a problémával és a problémás tanulókkal.⁵⁴ Magukkal a fiatalokkal szemben pedig „nevelő jellegű beszélgetés” lefolytatását határozták el. De csakis a kiemelt jelentőségű diplomáciai esemény után, nehogy nemzetközi ügy lehessen belőle. Így került nagypolitikai kontextusba néhány egri punk és skinhead kesztyűbe dudáltatása.

Az 1975-ben, Helsinkiben rendezett Európai Biztonsági és Együttműködési Értekezletet követő, 1983-as madridi tanácskozáson Magyarország kapta az Európai Kulturális Fórum rendezésének jogát. 1985. október 15. és november 25. között több mint nyolcszáz vendég érkezett Budapestre az európai országokból, valamint a kontinenssel szoros kapcsolatban álló és az enyhülés folyamatában érdekelt Egyesült Államokból és Kanadából. A hivatalos küldötteken kívül számos független értelmiségi is beutazott, hogy jelenlétével támogassa az ún. „*másként gondolkodókat*”, akik az eszmék szabad áramlásáért, az egyéni és nemzeti szabadságjogok érvényesüléséért szálltak síkra. A nemzetközi médiaérdeklődés mellett zajló rendezvény idején az állambiztonsági szolgálatnak komoly kihívást jelentett az engedékenység és a korlátozások közötti kényes egyensúly megtartása. Nyilvánulhassanak meg ellenvélemények, de csak módjával. A lényeg: zajos botrány nélkül abszolválni ezt a hat hetet.⁵⁵

Juhász Mihály mellett még öt név szerepel az egri napi jelentésekben: Borhy András és Szabó László szakmunkástanulóké, illetve Szajlai Csaba, Kirschner Miklós és Hajnal Gábor katonai középiskolásoké. Borhy az Egri Bikavérben zenélt, Kígyónak becézték, innen az előzetes ellenőrzés címe: „Kígyó”. Szabóról azt írták, hogy „*újfasizta klubot akar alapítani*” barátaival, céljuk cigányok és zsidók bántalmazása „*az irántuk érzett faji gyűlölet miatt*”. A Spido becenéven emlegetett Szabó 1988-ban bukkan majd fel ismét, amikor vezetésével bőrfejúek támadtak arab turistákra Eger belvárosában. A katonai középiskolásokkal a Magyar Néphadsereg Lenkey János Honvéd Kollégiumának igazgatója „*nevelő jellegű beszélgetést hajtott végre*”. Erre az intézmény operatív főtitiszte, Bucsánszky János őrnagy tett javaslatot, mert a növendékek „*az Egerben működött »punk« úgynevezett neonáci csoporttal kerültek kapcsolatba*”. Tanév végi jelentésében a legfontosabb állambiztonsági jellegű eseményként számolt be erről. Hozzátette: „*hírforráson keresztül*” ellenőrizte a

54 = = A szignalizáció a megelőzés és a büntetőeljárás kívüli differenciált felelősségre vonás módszere volt. Az ún. társadalomellenes tevékenységről, annak elkövetőiről, az ezzel járó veszélyről, az esetleges következményekről szóban vagy írásban jelzést adtak az illetékes párt-, állami, társadalmi és gazdasági szerv(ezet) vagy az érintett intézmény vezetőinek. ÁBTL 4.1. A-3036, 177.

55 = = A Kulturális Fórumhoz kapcsolódó iratanyagból készült bőséges válogatást lásd: Müller (szerk.), 2005. A kötetben találhatóakon kívül is számos napi operatív információs jelentés ad képet a hivatalos rendezvénnyel párhuzamos eseményekről, illetve az ezeket övező állambiztonsági intézkedésekről: 2.7.1. NOIU: Európai Kulturális Fórum.

nevelő jellegű beszélgetés hatásosságát, s megállapította, hogy „a csoport bomlasztása és a növendékek leválasztása célját elérte”.⁵⁶

Figyelemre méltó, ahogy az operatív tiszttel mondatfűzésében összeforr a punk és a neonáci fogalma. A Heves megyei rendőr-főkapitány állambiztonsági helyettese, Csivincsik János ezredes az 1985. évi munkát értékelő és a következő évi feladatokat megjelölő beszámolójában, 1986 februárjában némileg árnyaltabban fogalmazott. Az „ellenséges törekvések egyik kiemelt célpontjaként” számon tartott ifjúság körében azt tapasztalták, hogy „egyes kategóriákban” növekedett az „antiszociális életmódot folytatók, kábítószerpótló anyagokat fogyasztók” aránya, akárcsak azoké, akikre hatást gyakoroltak „a nyugati propaganda szervek által népszerűsített ellenséges ideológiai áramlatok”. Főleg a 14–20 éves korosztály körében érzékelték ezt. „Közülük igen sokan a különböző újhullámos zenekarok rajongóiként »punk« és »szkinhead« [sic!] irányzatokat követnek. Szemben állnak a társadalmi kötöttségekkel, idealizálják az erőszakot. Kifejezik gyűlöletüket a cigányok[ka]l és más nemzetiségekkel szemben.” Megfigyelhetők szovjetellenes és nacionalista megnyilvánulások is. Az ifjúságvédelmi vonalon folytatott állambiztonsági munka tapasztalatairól és a további feladatokról szóló, 1986. márciusi jelentésben annyit tett hozzá ehhez a megyei III/III-as osztályt vezető Nagy Károly őrnagy, hogy a „punk és skinhead irányzatokat” követő csoport „vezető egyéniségei” kapcsolatban állnak budapesti fiatalokkal. Ezek közvetítésével tesznek szert újabb ismeretekre a Nyugaton „divatos nézetekről, magatartási formákról”.⁵⁷

Ahogy az 1985-ös Heves megyei, úgy az 1986-os Vas és Zala megyei állambiztonsági iratokban is az olvasható, hogy a CPg száma a *Cigánymentes övezet*, sőt a *Románia* is, pedig valójában a Mos-oi repertoárjába tartoztak. Előbbiből már idéztünk, íme, néhány jellemző sor ez utóbbiból:

„Lepralakta nyomortanya, düledező kártyavár,
Szöröstalpú lusta népség, akikre a halál vár! [...]
Ajándékba kapták Erdélyt a lakossággal együtt,
Kifosszák [sic!] a magyarokat, nincs tisztesség bennük! [...]
Kártékonyak, irtsuk őket, férfiakat és nőket,
Összedől majd Románia, Ceausescu kártyavára.”

Az idézet nem tökéletesen pontos: a Mos-oi tagjainak vizsgálati dossziéjában a „nyomortanya” jelzője nem „lepralakta”, hanem „fégyveradta” – tekintsük ezt autentikus szövegváltozatnak. De egyetlen szó mit sem változtat a lényegen. Ennyi eltérés bőven belefér, főleg, ha egy nem kifejezetten hifi kazettát hallgatva veti papírra valaki. Jelen esetben Dolgos Péter, aki 1986 februárjában a kaposvári Móricz

56 == ÁBTL 3.1.5. O-20113. 54–56. Értékelő jelentés, 1986. június 11.

57 == ÁBTL 1.12.4. Heves megye I. Állambiztonsági értekezlet emlékeztetői 1986–1987. Beszámoló, 1986. február 25. Uo. Jelentés, 1986. március 11.

Zsigmond Mezőgazdasági Szakközépiskolába járt, de a Mos-oi dalszövegeit még az előző novemberben vagy decemberben írta egyik osztálytársa füzetébe a kőszegi Hámán Kató Mezőgazdasági Szakközépiskolában. Megtalálták néhány saját versét is. Ügyének vizsgálati dossziéja szerint ezek szovjet- és kommunistaellenesek voltak: az egyik egyenlőségjelet tett a Wehrmacht, a Gestapo és a Vörös Hadsereg közé, s így végződött: „*Szívemből utálok minden kommunistát / Elsorvasztanak téged, szegény Magyarország*”. Az osztálytárs állandó lakása Szombathelyen volt, ezért a Vas Megyei Rendőr-főkapitányság indított eljárást a közösség megsértésének a Btk. 269. paragrafusába ütköző alapos gyanújával. Dolgost a Somogy Megyei Rendőr-főkapitányságon hallgatták ki, mert Kaposváron lakott. Mivel a 19 éves fiatalembert állandó lakása Zalaegerszeghez kötötte, három megye hatóságának adott munkát. Az eljárás azután indult el, hogy egy harmadik osztálytársuk is elolvasta a verseit. Megkérdezte, lemásolhatja-e őket, majd bejelentette a rendőrségen. Ifjúgárdista volt, kötelességének érezte.⁵⁸

Kihallgatásakor Dolgos Péter elmondta: verseit a zenekarnak szánta, amelyben játszott. A zenekar neve nem szerepel az iratban. Csak próbáltak, közönség elé még nem léptek. A *Cigánymentes övezetről* és a *Romániáról* azt mondta jegyzőkönyvbe: „egy budapesti CPg elnevezésű rock zenekar” számai. Hallotta, hogy „*vad, ellenséges politikai dalaik miatt a CPg együttes működési engedélyét megvonták, és közülük többen szabadságvesztés büntetésüket töltik*”. Beismerte, hogy Kőszegen időnként karlendítéssel és Heil Hitler!-rel üdvözölte osztálytársait. Megnevezte azt, akitől a CPg-számokat tartalmazó kazettát kapta (helyesbítsünk: a kazettát, amelyről úgy tudta, hogy CPg-számok vannak rajta). Nyilatkoznia kellett nyilas- és horogkeresztet ábrázoló rajzairól is, amelyeket a házkutatáskor találtak a holmijában. Közölte, hogy Zalaegerszegen, édesapja lakásán is lehetnek „ellenséges” tartalmú versei. Ezeket édesapja átadta a nyomozóknak. A Szombathelyi Városi Bíróság 1986. május 6-án közösség megsértésének folytatólagosan elkövetett vétsége miatt két év próbára bocsátotta Dolgos Pétert, és elrendelte pártfogó felügyeletét. A végzés indoklása – a vádlott vallomása nyomán – a CPg-nek tulajdonította a *Cigánymentes övezet*et és a *Romániát*.⁵⁹

Dolgos Péter aligha vette komolyan a próbaidőt, mert pár hónappal később ismét eljárás alá vonták. 1986. július 29-én este a zalaegerszegi Skála presszóban szórakozott társaságával. Diszkrét volt, hangzavar, kiabálás, üveg is tört, rendőrt hívtak. A vallomások részletei között akadnak eltérések, de több jegyzőkönyv szerint is ilyesmit ordítottak: „*Vlagyimir Iljics Lenin, kurva anyád*.” Kihallgatásakor Dolgos elismerte, hogy italozás közben énekelni szoktak, ilyenkor sorra kerül a *Cigánymentes övezet* is. Lenin gyalázásakor valószínűleg a CPg hírhedt számát fogalmazták át: „*Erdős Péter, kurva anyád!*” A kórus vezérszólama Dolgosé volt. Több tanú szerint is azt kiabálta, hogy neki horogkeresztje van, és ha géppisztoly is lenne, mindenkit

58 = = ÁBTL 3.1.9. V-165157.

59 = = ÁBTL 3.1.9. V-165157. 39–40/a. A Szombathelyi Város Bíróság végzése, 1986. május 6.

– a vádirat szerint: minden kommunistát – kinyírna. Paragrafusokra fordítva, ezzel megvalósította a közösség megsértésének nagy nyilvánosság előtt, folytatólagosan elkövetett vétségét, amiért a Zalaegerszegi Városi Bíróság 1987. február 12-én nyolc hónapi szabadságvesztésre és 3 000 forint pénzbüntetésre ítélte. A szabadságvesztést három év próbaidőre felfüggesztve kapta.⁶⁰

A dossziét olvasva arra következtethetünk, hogy a közkézen forgó kazettákon és így hallgatóik fejében is egymás mellé került és összemosódott a két zenekar egymástól tartalmilag eltérő programja. A jegyzőkönyv szerint Dolgos Péter azt mondta: „*A Mosoi és a CPg tulajdonképpen ugyanaz, csak amikor a CPg-t bevégják a síttere, akkor a Mosoi nyomja ugyanazokat a szövegeket. Pl.: »Cigánymentes övezet«, »Fehérnek születtem, árja vagyok«, »Románia«, »Erdős Péter«.*”⁶¹ A zalaegerszegi gyanúsított a tényeket és a lényeget illetően egyaránt tévedett. Valójában az első három szám a Mos-oi, a negyedik a CPg műsorából való. Tartalmilag pedig alapvetően különbözött a repertoárjuk, ahogyan Takács Tibor össze is foglalta: a Mos-oi nem vette célba a rendszer tabuit, a hatalmi intézmények közül is csak a rendőrséget. Gyűlöletüket másokra zúdították: cigányokra, arabokra, románokra. Ezzel szemben a CPg „*a kommunistákat és a szovjeteket, a hazai közállapotokat, a többség viselkedésmódját, megalkuvását, a társadalom erkölcsi és esztétikai színvonalát támadta*”.⁶²

Egy évvel később, 1988 tavaszán, a következő zalaegerszegi eljárásban szerepelt egy konkrét CPg-kazetta is.⁶³ Talán ugyanaz, mint amelyről eddig szó volt, mert Dolgos Péter is előkerült az ügyben Herczeg Ottó, Horváth István, Kovács Róbert és Cseh László mellett. Az viszont biztos, hogy a bűnjeljegyzék másik tétele egy nyilaskeresztes karszalag volt. A vizsgálati dosszié nem tartalmazza a kazettán lévő számok címét és dalszövegeik leiratát. A kihallgatottak egyike jegyzőkönyvben ismerte el: „*a CPg-kazettáról is énekeltük a Cigánymentes övezet című dalt*”. Egy másik gyanúsított, szintén a nótázás kapcsán, amikor „az egész presszó énekelt”, ezt mondta: „*A CPg-kazettáról emlékszem arra a számra, hogy »egyenruhám tiszta, nincsen rajta folt«, a Romániáról szóló dalt, aztán »fehérnek születtem«, ami tulajdonképpen arabellenes dal.*” Ugyanő egy másik kihallgatásán, a záróra utáni éneklést tovább részletezve, több számot is felidézett, olykor eltalálva, melyiket ki játszotta, olykor nem. A *Cigánymentes övezet*et és a *Romániát* a Mos-oi számának mondta (helyesen), a *Hosszúhajú gyerekeket* a CPg számának (szintén helyesen), a *Dolgozó népet szolgálom* eseté-

60 == ÁBTL 3.1.9. V-165838. A büntetőeljárás szempontjából mellékes, de a hivatalos forgalomba nem kerülő zenék cirkulálásának szempontjából mégsem érdektelen, hogy a vádlottnak a CPg és a Mos-oi mellett olyan együttesektől is voltak kazettái, mint a Tizedes meg a Többiek, a Kretens és a Marina Revue, hangulatba kerülve pedig URH- és Európa Kiadó-számokat is szoktak énekelni.

61 == ÁBTL 3.1.9. V-165838. 10–11. Jegyzőkönyv, 1986. augusztus 13.

62 == Takács 2021: 209.

63 == ÁBTL 3.1.9. V-166487.

ben viszont a CPg-t jelölte meg a Mos-oi helyett, az *Anarchiát* pedig szintén a CPg-nek adta, holott az idézett sorokból kiderül: ez valójában az ETA együttesé.⁶⁴

Egy 60 vagy 90 perces kazettára több együttes számait is fölvehették. A kézzel kézre vándorló, átjátszásról átjátszásra romló hangminőségű kazetták hallgatói nem feltétlenül tudták pontosan, hogy mit hallanak. Nem biztos, hogy precíz címlista is tartozott hozzájuk, ha egyáltalán. Félrevihet az emlékezet is. Kihallgatás során is keletkezhetnek pontatlanul jegyzőkönyvezett mondatok. Mindez arra figyelmeztet, hogy nem érdemes csak állambiztonsági manipulációra gyanakodni, ha valaki a CPg-nek tulajdonít Mos-oi által létrehozott tartalmakat. Téves információ terjedésében tudatos dezinformálás mellett szándékolatlan félrehallásnak is lehet szerepe. A félrehallás „*az információelméletben az a jelenség, amikor a közléstartalom az információs lánc végén, a többszöri továbbítás után megváltozik*” – írja az *Állambiztonsági értelmező kéziszótár*.⁶⁵

Itt azonban nem szerzői jogi kérdésben indult eljárás, hanem a Btk. 269. paragrafusába ütköző, nagy nyilvánosság előtt, csoport tagjaként elkövetett közösség megsértése miatt. Ezért másodlagos, hogy a dalokat mely zenekar műsoráról szedték, amikor 1987 november–decemberében, olykor horogkeresztes karszalagot viselve, karlendítéssel köszönve, a zalaegerszegi Fenyő presszó hétvégi diszkóin német jelzavakat kiabáltak (*Heil Hitler, Sieg Heil, Deutschland, Deutschland über alles*), és – a végzés szerint – „*a CPG együttes cigányellenes és románellenes, nacionalista dalait énekelték*”. Tehát a félrehallás következtében a bíróság is átvette a közbeszédben elterjedt, elterjesztett pontatlanságot. Ettől függetlenül jogerős végzés született: a Zalaegerszegi Városi Bíróság, mint fiatalkorúak bírósága, 1989. február 7-én Herczeg Ottót, Kovács Róbertet és Horváth Andrást egy-egy év próbára bocsátotta. Ezt megelőzően, a Kaposvári Katonai Ügyészség 1988. augusztus 1-én bizonyítottság hiányában megszüntette a nyomozást Dolgos Péter ellen, aki akkor éppen kötelező katonai szolgálatát töltötte Celldömölkön. A Kaposvári Katonai Bíróság pedig augusztus 17-én megszüntette a büntetőeljárást a Kossuth Lajos Katonai Főiskolán tanuló Cseh László tizedes ellen (csak névrokona az úszóbajnoknak): elégségesnek találták a parancsnoki jogkörben kiszabott fenyítést. Az ügy öt további érintettje rendőrhatalósági figyelmeztetésben részesült.⁶⁶

A Zala Megyei Rendőr-főkapitányság Állambiztonsági Szervét vezető Kovács László alezredes 1986 októberében jelentésben összegezte, hogyan alakult az ifjúság állambiztonsági védelmének helyzete a megyében az előző öt évben. A problémák

64 = „*Oroszország, Amerika, egy nagy picse anarchia*” – így énekelt az ETA, és így olvasható a V-166487 dosszié 56. oldalán is. Egyébként a CPg-nek is volt *Anarchia* című száma.

65 = ÁBTL 4.1. A-3036. 61.

66 = ÁBTL 3.1.9. V-166487. 259–276. Összefoglaló jelentés, 1988. július 13. Uo. Bírósági végzés, 1988. augusztus 1. Uo. Katonai bírósági végzés, 1988. augusztus 17. Uo. Katonai ügyészségi határozat, 1989. február 7.

taglalásánál kitért az „*antiszociális magatartású*” fiatalokra is. Négy csoportba sorolta őket: csövesek, digók, punkok és galeriszerűen szervezkedők. Nyolc esetben közösség megsértése, hat esetben izgatás miatt kezdeményeztek ügyfeldolgozást. Ennek során hálózati személyeiket „*felderítésre, bomlasztásra, pozitív irányú befolyásolásra, leválasztásra*” használták fel. Egy büntető feljelentést tettek, rendőrhatalósági figyelmeztetésben négy főt részesítettek, nevelő jellegű beszélgetést tíz fővel folytattak.⁶⁷ Az összefoglalóban nem nevesített „antiszociális” viselkedésű fiatalok közül kettőről, Dolgos Péterről és a nála négy évvel ifjabb Ambrus Zoltán középiskolai tanulóról 1986. szeptember 17-én jelentés futott be. Egy hálózati személy azt hallotta tőlük, hogy október 6-án barátaik érkeznek Szombathelyről, s másnap együtt indulnak Budapestre, egy 1500 fővel szerveződő tüntetésre. Nem akármilyen barátokról volt szó: „*sátánistáknak*” nevezték őket. A zalaegerszegi állambiztonságiak értesítették szombathelyi kollégáikat és a fővárosi központot, s a helyi közbiztonsági csoporttal együtt fölkészültek arra, hogy „*operatív és nyílt intézkedésekkel*” megakadályozzák az állítólagos „*sátánisták*” Budapestre utazását. A jelzett napon Zalaegerszegen többször is razzizáltak „*az antiszociális magatartású fiatalok ismert gyülekezési helyein*”.⁶⁸

Vaklármának bizonyult a hír, de mégsem volt egészen légből kapott. Akkoriban többfelé tapasztalták a sátánizmus jeleit. 1985 júliusában a metró Árpád hídi megállójában észleltek falfirkákat: „666”, „*SÁTÁN*”. 1986 augusztusában lakossági bejelentés érkezett egy budapesti sátánista csoportról, amelynek csöves fiatalokból álló tagjai állítólag vérszerződéssel pecsételték meg összetartozásukat, s rituális szertartásaik során állatáldozatot mutattak be egy rózsadombi pincében. A Budapesti Rendőr-főkapitányság 1986 őszére tette s a *Panoráma* című tévéműsor sátánizmust bemutató adásának tulajdonította a kultusz látványos elterjedését. A házfalakon fordított keresztek és a sátán jelének tartott 666-os számok tűntek fel. Egyes zenekarok a sátán kultuszát terjesztették zömmel szakmunkás ipari tanuló rajongóik körében a művelődési házak színpadairól – legalábbis a jelentés szerint. 1987-ben punk és sátánista fiatalok négy esetben zavartak meg misét a terézvárosi plébániatemplomban. A pap felszólítására, hogy távozzanak, csak „*még nagyobb lármát csaptak*”, végül „*a hívek kituszkolták őket*”.⁶⁹ 1988-ban a Heves Megyei Rendőr-főkapit-

67 = = ÁBTL 1.12.4. Zala megye III. 289–302. Jelentés az ifúság állambiztonsági védelmének helyzetéről, 1986. október 28. Az 1960-as években a könnyen kapható lányok miatt hazánkba utazó olasz férfiakat emlegették digóknak. Az 1980-as években a digóknak gúnyolt magyar fiatalok „csinosan” öltöztek, frizurájukat fodrásznál csináltatták – szemben a „szakadt” ruházatú, ápolatlan hajzatú csövesekkel.

68 = = ÁBTL 2.7.1. NOIJ Zala – 10 – 183/15 / 1986. szeptember 17.

69 = = ÁBTL 2.7.1. NOIJ BRFK – 97/3 / 1985. július 29. BRFK – 100/3 / 1986. augusztus 11. BRFK – 122/1 / 1987. augusztus 31. Ez utóbbi jelentés öt zenekart nevez meg: Black Metal, Revue, Satanas, Detonátor, Tormentor. No de hol a „konkrétum”, mi lenne az „*ellens[éges]. tevékenység?*” – tette fel a kérdést egy széljegyzet aláíratlan szerzője a jelentés mellett. BRFK – 17 – 20/16 / 1988. január 29.

tánság fölmerítte a megyében az „új típusú ifjúkori csoportosulásokat”. Négy kategóriába osztották őket megjelenésük, zenei ízlésük és eszmei vonzalmaik alapján: punkok, skinheadek, rockerek, sátánisták. Utóbbiak létszámát Egerben és Gyöngyösön körülbelül 150 főre tették. Társadalomra veszélyesek, „minél több gonoszság elkövetésével kívánják kivívni vezérük elismerését” – írta róluk Jónás Pál alezredes, főkapitány-helyettes az ORFK kérésére készített jelentésben 1988. július 13-án.⁷⁰

Az egri jelentés a sátánisták kedvenc zenéit nem adta meg, csak azt, hogy a rocker irányzatból nőttek ki. Egerben és Gyöngyösön nagyjából kétszáz rocker lehetett; zenéjük a heavy metal. Deviánsnak írták őket, noha zömük rendszeren tanult és dolgozott, szegecses bőrkabátjukat koncertek alkalmával öltötték magukra. A felnyírt frizurás vagy kakastaréjos punkok helyi zenekarai: Légio, Egri Bikavér, Márciusi Ifjak, Márciusi Hóesés. „Közterületen jelmondatokat festenek, fájgyűlölő irányzattal egyetértenek.” Kb. ötvenen lehettek Egerben és Gyöngyösön, akárcsak a bőrfejük, akik horogkeresztet, fasiszta feliratokat festettek a falakra. „Szimpatizálnak a fasiszta ideológiával. Tagadják a szocializmust, támadják a nemzetiségi csoportokat. Agresszívek, rendezvényeken verekedést kezdeményeznek, rongálásokat követnek el.”

1988. március 25–28. között az egri 6. számú általános iskola falán és a Csebokszári lakótelepen falfirkák jelentek meg: beszédes jelek (horogkereszt, ss-jelvény, fordított kereszt, karikába foglalt A), zenekarnevek (Def Leppard, Slayer, Toy Dolls, Exploited, Sex Pistols, CPG, Edda) és üzenetek („PUNK’S NOT DEAD”, „BÜDÖS KOMMUNISTÁK”, „LONG LIVE U.S.A.”, „NO USSR GORBACHOV”, „FUJJ CCCP”, „GYERE U.S.”). Közösség megsértésének alapos gyanúja miatt „Mázoló” fedőnéven bizalmas és ezzel párhuzamosan nyílt nyomozást indítottak. A spray-feliratok és jelek jellegéből kiindulva feltételezték, hogy a tettes(ek) „a neofasiszta megnyilvánulásairól közismert »punk«, »skinhead«, valamint a »rocker« irányzatokat követő fiatalokból álló laza csoportosulásnak” lehet(nek) a tagja(i). Fölmerték a problémás diákok és a „Kígyó” fedőnéven bevezetett előzetes ellenőrzés során fölmerült fiatalok körét. Többeket tanúként kihallgattak, írásmintákat vettek, de nem sikerült felfedni az elkövető(k) kilétét. Miután a további eljárástól már nem vártak eredményt, Szabó László hadnagy, operatív beosztott 1988. október 17-én javasolta a „Mázoló” fedőnevű rendkívüli esemény dosszié és így az egész ügy lezárását.⁷¹ Miközben bottal ütötték a falra firkáló(k) nyomát, 1988. július 19-én, 20-án és 22-én este nyolc és éjfél között gépkocsis és gyalogos akciócsoportok razziáztak a bel- és külvárosi szórakozóhelyeken, italboltokban, parkokban, tereken. A közbiztonsági akció részleteiről nem lelhető fel irat a Heves Megyei Levéltárban. A neofasisztaként leírt csoporto-

70 = = A Heves megyei jelentést Cseh Zita főlevéltáros tette közzé, jelzete: MNL HML XXIV.31.d 0299/1988. https://mnl.gov.hu/mnl/hml/hirek/punkok_skinheadek_rockerek_satanistak_heves_megyeben_a_80_as_evek_vegen (utolsó letöltés: 2022. március 10.).

71 = = ÁBTL 3.1.5. O-19716.

sulások 26 tagjával figyelmeztető beszélgetést folytattak, négy büntetőeljárást kezdeményeztek.⁷²

1988. augusztus 19-én este egri bőrfejük algériai turistákat bántalmaztak. Csoportos garázdaság miatt hármuk ellen indult eljárás. A megyei napilap szerint a támadók vezetője, Szabó László elismerte: az arabokkal szembeni faji előítéletből cselekedtek.⁷³ Az asztalosként dolgozó, 20 éves fiatalembert (csak névrokona az egri Szabó László hadnagynak) egy év börtönre ítélték. Két társa tíz, illetve nyolc hónap felfüggesztettét kapott. Szántó Gábor bírósági tudósítása szerint nem csak hárman támadtak az arabokra. A többieket tanúként hallgatták ki: rájuk nem volt terhelő adat. A szerző nehezményezte, hogy a bíró a verekedés részleteire koncentrált a tettesek indítékai helyett.⁷⁴ Az egri punk és skin szubkultúrában Szpidó – az állambiztonsági iratokban Spidó – beceneven ismert Szabó László azok közé tartozott, akiktől 1985-ben, a „Mázoló” nyomozásban írásmintát vettek. Megállapították, hogy nem az akkor 17 éves szakmunkástanuló volt az elkövető. Történetéhez tartozik, hogy a börtön után élete gyökeres fordulatot vett. Juhász Mihály, a paksi *Total* '85 fesztivál egyik szervezője, az Egri Bikavér együttes vezetője, a *Vitamin* című fanzine készítője, a rendszerváltás után pedig az alternatív kultúra eseményeinek otthont adó Más klub alapítója elmondta, hogy amilyen „zűrös csávó” volt egykor, annyira rendes emberré vált felnőttkorára. Hátrányos helyzetű embereket, mozgássérülteket istápol.⁷⁵

= = = Régi mániák

Majdnem szinkronban az egri falfirkákkal, 1988. március 15-én Szegeden állampolgári bejelentés tudatta a rendőrséggel, hogy a Rókus városrész több helyén horogkereszteket fűjtak a házfalakra. Találtak Dávid-csillagot és szovjetellenes szövegeket is. Horogkereszt rondította el az 1849-es szőregi csata emlékművének talapzatát is. A „Punk” fedőnéven indított bizalmas nyomozás dokumentumait rendkívüli esemény dossziéba gyűjtötték. A cím egyértelműen mutatja, milyen közegben remélték megtalálni az elkövető(ke)t. A kiterjedt adatgyűjtés során kézbe vehették a fényképalbumot és a regiszteres füzeteket is, amelyekben a „*deviáns magatartású*” fiatalok adatait tartották nyilván. Ezekben majdnem mindenki megtalálható, akiről a korábbi ügyek kapcsán szó esett. Az egyik spirálos füzetben piros tinta jelzi, kik „*a magukat fasisztának valló személyek*”.⁷⁶ Eltelt fél év, de sem a punkok, sem a bőrfejük,

72 = = Lásd a 70. lábjegyzetet.

73 = = Bőrfejűeket vettek őrizetbe Egerben. *Népújság*, 1988. augusztus 23.

74 = = Szántó, 1988: 203–207.

75 = = Juhász Mihály személyes közlése, 2022. március 11. A *Vitamin* című „fénymásolással sokszorosított füzet” készítőjének kilétét nem ismerték, de azt tudták, hogy kapcsolatban állt a Fidesz egri csoportjának egyik vezetőjével. ÁBTL 2.7.1. NOIJ Heves – 5 / 1989. február 6.

76 = = ÁBTL 1.12.4. Csongrád megye V. (1983–1990). *Deviáns magatartású fiatalok fényképes nyilvántartása és két névmutató-füzet*.

sem az autófényező és festő szakmát tanuló – és így szórófestékhöz hozzáférő – fiatalok körében nem találták meg a tettes(ek)e)t. A bizalmas nyomozást és a dossziét ezért a Csongrád Megyei Rendőr-főkapitányság III/III. Osztályát vezető Balog Viktor százados javaslatára, 1988. szeptember 16-án lezárták.⁷⁷ Pontosan ugyanolyan eredménnyel jártak, mint 1982-ben, 1984-ben és 1985-ben Budapesten és 1985-ben Nyíregyházán.

1982. október 19-re virradóra a főváros több pontján 1956-ot és a Szolidaritás lengyel szakszervezetet éltető feliratok jelentek meg. Az egyik helyszín a Gellért-hegyi vízesés oldala volt, a rendkívüli esemény dosszié ezért a „Vízesés” címet kapta. 1956-os falfirkák miatt 1981 októberében, Szegeden már látókörbe kerültek a CPg azóta Budapestre költözött tagjai, ezért ezúttal is gyanúba keveredtek, mivel a Vörösmarty téri szobor talapzatánál a helyszínelők lábnyomot rögzítettek és szagmintát konzerváltak. Az egyébként is bizalmas nyomozás alatt álló Benkő Zoltánról, Haska Béláról és Nagy Zoltánról 1983. március 9-én szagmintát vettek. Megállapították: nem ők az elkövetők. A „Vízesést” augusztusban lezárták, a tettes nem került rendőrkézre.⁷⁸

1984. január 30-án a budapesti Tanítóképző Főiskola igazgatója horogkeresztet, Nagy- (és benne a Csonka-) Magyarország rajzát, Horthyt és a nacionalizmust éltető, a vörösöket gyalázó, golyóstollal készült falfirkákat vett észre a főiskola vécéjében. A gyanú Bajtai Zoltánra (becenevén Barangóra, a QSS együttes énekesére) esett, de az írásszakértői vizsgálat kizárta az elkövetők köréből. Mindazonáltal gyenge tanulmányi eredménye és *„főiskolai hallgatókhoz méltatlan magatartása miatt később eltanácsolták”* az intézményből. A „Piktor” fedőnevű nyomozást március végén eredménytelenül zárták le.⁷⁹

Nyíregyházán, a Jósaváros lakótelepen 1985. augusztus 13-ra virradóra tűntek fel horogkeresztek, bekarikázott A betűk és „PUNK” feliratok. A gyanúsítottak körét a helyi punk szubkultúrában, a Szajna Parti Séták és a Szekta együttesek tagjai között keresték, azonban a feliratok készítését senkire sem tudták rábizonyítani. A „Figuráns” fedőnevű bizalmas nyomozást eredménytelenül zárták le.⁸⁰

1985. március 30-án a Budapesti Harisnyagyár hosszú kerítését használta valaki üzenőfalként. Kilétét nem sikerült kideríteniük a nyomozóknak. A „Harisnyás” fedőnévre keresztelt dossziében látható fotók angol és magyar nyelvű feliratokat őriznek, egy részüket hibás helyesírással, részben cirill betűkkel fűjták a kerítésre. Szó szerint így: „I HATE KOMUNUCT”, „1956”, „SZOLIDARITÁS”, „ERDÉLY – MAGYAR –

77 = = ÁBTL 3.1.5. O-19608.

78 = = ÁBTL 3.1.5. O-18556.

79 = = ÁBTL 3.1.5. O-18893.

80 = = ÁBTL 3.1.5. O-19071. A falra firkáló felderítésének fázisairól és arról, hogyan foglalkozott a nyíregyházi politikai rendőrség a helyi punk-szintérrel, elsődlegesen az Agydaganat együttesel és annak vezetőjével, Andró-Vaskó Sándorral, lásd: Takács, 2020.

– O.” „CIGÁNY MENTES ÖVEZET”, „VAN EGY RÉGI MÁNIÁM TANKKAL VÉGIGMENNI ROMÁNIÁN!”⁸¹

Ez utóbbi régi vándorszöveg. Ha létezne nagy magyar punk- és skin-dalos-könyv (talán létezik, csak e sorok írója nem tud róla), abban külön részt kaphatnának az átíratok. A populáris zene már csak ilyen. Fülbe mászik, megragad. Valaki új szöveget kanyarít egy dallamra, más tartalommal, más közegbe helyezi. Focistadion, kocsmapul, koncertpódium, a régi nóta új életre kél. Aki éneklí vagy ordítja, füzetbe másolja vagy falra festi a sorait, annak tán fogalma sincs az eredetiről. Vagy ha van is, mindegy. „*Guantanamera, guajira guantanamera*”, a kubai parasztlányt náci indulóvá csúfították a hazai futballhuligánok: „*Indul a vonat, Auschwitzba indul a vonat.*” A szerelmes nóta („*Az a szép, az a szép, akinek a szeme kék*”) hongyarápító indulóvá alakult át: „*Az a szép, az a szép, miénk lesz a Felvidék.*” A békebeli, kocsikázós kupléból („*A régi mániám, végighajtani a Stefánián / Egy fess fiákeren és a gomblyukamban virág terem*”) irredenta harci ének lett: „*A régi mániám, tankkal végighajtani Románián / Egy szép nagy Tigrisen és a két kezünkben gránát legyen.*” A nemzedékeket összebékítő sláger („*Nem csak a húszéveseké a világ / Az úton még poroszkál nemde néhány korosztály / A réten mindenki talál virágot / Hát gyertek, srácok, legyünk jó barátok!*”) náci gúnydalt ihletett: „*Nem csak a kommunistáké a világ / Az úton még poroszkál néhány ss-hadosztály / Na, gyertek, zsidók, legyünk jó barátok / Tegyük Hitler sírjára virágot.*” A mulatós nóta („*Nem, nem, nem, nem, nem, nem / Nem megyünk mi innen el / Míg a gazda, házigazda furkósbottal ki nem ver*”) fasiszta fogadkozássá vált: „*Nem, nem, nem, nem, nem, nem / Nem megyünk mi innen el / Míg a Hitler, míg a Hitler a sírjából fel nem kel.*” Az orosz népdalból („*Áll egy ifjú nyírfa a réten / virágfürtös nyírfácska a réten / Dúli, dúli a réten / dúli, dúli a réten / Nyírfa ága, se, kifaragva / abból lesz a jó balalajka...*”) antikommunista kiáltványt faragtak: „*Áll egy ifjú élmunkás a téren / kommunista szombatról jött éppen / Dúli, dúli a réten / dúli, dúli a réten / Szobrot, képet, sematista banda / munka hőse szerepeljen rajta / Dúli, dúli a réten / dúli, dúli a réten / Rohadt, büdös kommunista banda... Innentől két verzió ismert: 1. „Munka hőse szerepeljen rajta.” 2. „Mér’ nincsenek ezek felakasztva / Dúli...*” A CPg ügyének vizsgálatakor külön kérdés volt, hogy az akasztófás sort előadták-e nyilvánosan, és ha igen, hányszor és hogyan.⁸²

A rendszerváltozás utáni években, az MTK-törzsközönségét megcélózva (auch) viccesített *Guantanamera* kivételével, az imént idézett átíratok mindegyike olvasható állambiztonsági iratokban. Akad, amelyik több helyen is. Egy 1984-es napi ope-

81 = = ÁBTL, 3.1.5. O-19080.

82 = = A *Guantanamera* José Martí kubai költő verse, eredetileg Haraszi Miklós fordította magyarra. Az *Az a szép* kezdetű nótát Dankó Pista dallamából Sally Géza írta, szövegét Pártos Jenő. A *régi mániám...* szövegét Békeffi István írta Lajtai Lajos dallamára. A *Nem csak a húszéveseké a világ* zenéjét Fényes Szabolcs szerezte, szövegét Szenes Iván írta. A *Nem, nem nem...* népies dal, szerzője nem ismert. Az *Áll egy ifjú orosz népdal* magyar szövegét Kerényi György írta, rendszerellenes átíratát a CPg jegyzi.

ratív információs jelentés szerint két budapesti hetedikest azért vettek elő, mert az iskolában terjesztették a *Nem csak a húszéveseké a világ* és a *Nem, nem, nem...* hitlerista verzióját. Aradszky László 1967-es slágere, a *Nem csak a húszéveseké a világ* előkerült a zalaegerszegi Herczeg Ottó és a szegedi Krisztin Róbert ügyében, valamint az egyik szegedi falfirkálós ügyben. Ugyanez mondható el a *Régi mániámról* is.⁸³

Az 1980-as évek Magyarországon Budapestről Szegedig, Nyíregyházától Zalaegerszegig vándoroltak a rendbontó zenék és szövegek, érzékenységeket sértő jelek és jelképek. A minták külföldről jöttek, de termékeny talajra találtak. A provokáció ellencsapást szült. Az állambiztonsági iratokban mindez nyomon követhető. Láthatjuk, hogyan terjednek és keverednek a politikai rendszer tabuit feszegető és az emberi méltóságot fenyegető üzenetek, s miként próbál ennek gátat szabni a hatalom. A források, útvonalak és személyes kapcsolati körök feltárásával, az események dokumentálásával, az indítékok felderítésével, a tettesek kézre kerítésével, elrettentésével, megbüntetésével. Beépüléssel, bomlasztással. A további esetek megelőzésével. Érvelve és fenyegetve, propagandával és rendőri eszközökkel. Alkalmanként sikerrel, összességében eredménytelenül.

„A jelenség elleni állambiztonsági tevékenységgel tömeges méretű, pozitív változást elérni nem lehet. E fiatalok gondolkodásmódjának befolyásolása, illetve az újfasiszmushoz való viszonyuk megváltoztatása társadalmi összefogást igényel. Ennek érdekében szükséges a szignalizációs tevékenységünk lényeges kibővítése, minőségi javítása, továbbá állami, társadalmi szervek bevonása a felvilágosító, megelőző munkába” – szögezte le Frank József hadnagy a Rendőrtiszti Főiskola Állambiztonsági Tanszéke számára írott pályaművében 1989 márciusában a fiatalok körében tapasztalt újfasiszta megnyilvánulások elleni fellépésről. Fiatal tisztként több hálózati személyt is mozgatott, részt vett az erőszakra hajlamos bőrfejük megfékezését célzó munkában. Habár azt nem fogalmazta meg, hogy ez a rendszerváltozás után is feladatot ad majd, de jól tudta: nem lesz rövid menet.⁸⁴

=== Levéltári források ===

Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára (ÁBTL)

1.12.2. A Budapesti Rendőr-főkapitányság állambiztonsági szerveinek iratai

12., 14., 15. és 16. doboz. Tüntetések, demonstrációk, megmozdulások

83 == ÁBTL 2.7.1. NOIJ BRFK – 168/3 /1984. november 21. ÁBTL 3.1.9. V-166487. 24., 88., 116., 136., 262. ÁBTL 3.1.9. V-165163. 51., 52. ÁBTL 3.1.5. O-19085. 136.

84 == ÁBTL 4.1. A-4635. 31–32. Frank József a következő hálózati személyekkel tartotta a kapcsolatot: „Skorpió”, „Lord”, „Krisztina” (munka dossziéik megvannak az ÁBTL-ben), „Karády Katalin” (jelentéseinek egy részét a 3.1.5. O-19799/1. és 2. dosszié őrzi). Lásd még: Szőnyei, 2005; Keresztes, 2018.

- 1.12.4. Megyei rendőr-főkapitányságok állambiztonsági szerveinek iratai
  9. doboz. Csongrád megye v.
  18. doboz. Heves megye I.
  36. doboz. Zala megye III.
- 2.2.2. Hálózati nyilvántartások
  - 6-os kartonok
- 2.7.1. Napi operatív információs jelentések
- 3.1.2. Munka dossziék:
  - M-40972. „Ibolya”
  - M-41574. „Hunyadi”
  - M-41955. „Lord”
- 3.1.5. Objektum és Rendkívüli esemény dossziék:
  - O-18556. „Vízésés”
  - O-18852. „Pingáló”
  - O-18893. „Pax”
  - O-19071. „Figuráns”
  - O-19080. „Harisnyás”
  - O-19085. „Kézbesítő”
  - O-19139. „Rongáló”
  - O-19608. „Punk”
  - O-19715. „Mázoló”
  - O-19799/I. 2. „Borzas”
  - O-20113. MN I. sz. Katonai Kollégium – Eger
- 3.1.9. Vizsgálati dossziék:
  - V-163453. Benkő Zoltán
  - V-163942. Fk. Bálint György és társai
  - V-163943. Fk. Pásztor István és társai
  - V-164155/I. Benkő Zoltán és társai
  - V-164155/2. Benkő Zoltán és társai
  - V-164258. Erdős József és társai
  - V-165157. Dolgos Péter
  - V-165163. Krisztin Róbert
  - V-165838. Dolgos Péter András
  - V-166487. Herczeg Ottó és társai

4.1. Állambiztonsági munkához készült háttéranyagok
A-3036. *Állambiztonsági értelmező kéziszótár*. Összeáll. Gergely Attila.
BM Könyvkiadó, Budapest, 1980.

A-4635. Frank József: *A szervezetlen fiatalok körében tapasztalható újfasiszta jelenség megnyilvánulási formái és az ellenük folytatott harc feladatai*.
Budapest, 1989.

=== Hivatkozott irodalom ===

Bozóki, 1982

Bozóki András: A zene nem zene, a szöveg nem szöveg. Töredékek a hazai új hullámról. In: *Rock évkönyv 1981*. Szerkesztette: Sebők János. Zeneműkiadó, Budapest. 151–164.

Csach, 2007

Csach Gábor: *Tűzoltókrém 1987–2007. A Kinopuskin élcsoport zenekar első 20 éve*.
Runner Média Kft., Balassagyarmat.

Erdős, 1983

Erdős Péter: Felszólalás a szennyhullám ellen. *Kritika*, július, 16–17.

Juhász, 1985

Juhász Mihály: Total '85. *POLIfon*, 4. sz.

Kőbányai, 1986

Kőbányai János: *A margón*. Szépirodalmi, Budapest.

Lydon, 2008

Lydon, John (Zimmerman, Keith – Zimmermann, Kent):
Rotten. Íreknek, feketéknek, kutyaúrnak tilos! Ford. Szántai Zsolt és Barangó.
Cartafilus, Budapest.

Müller (szerk.), 2005

Európai Kulturális Fórum és ellenfórum. Budapest, 1985. Szerkesztette: Müller Rolf.
Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára, Budapest.

Pozsonyi, 2001

Pozsonyi Ádám: „A Lenin-szobor helyén bombatölcsér tátong”. *A magyar punk története (1978–1990)*. Szerzői kiadás, Budapest.

Szántó, 1988a

Szántó Gábor: A sárkány bőrféje. *Képes* 7, 27. sz. 10–13.

Szántó, 1988b

Szántó Gábor: *Bőrféjúk*. Népszava, Budapest.

Szántó, 1989

Szántó Gábor: A skinheadjelenség politikuma. In: *Magyarország Politikai Évkönyve 1988*. Szerkesztette: Kurtán Sándor – Sándor Péter – Vass László. R-Forma, Budapest. 396–403.

Szőnyi, 1984

Szőnyi Tamás: Start: Lássuk a Medvét. *Magyar Ifjúság*, 48. sz. 48–49.

Szőnyi, 2005

Szőnyi Tamás: Nyilván tartottak. Titkos szolgák a magyar rock körül 1960–1990. *Magyar Narancs*, Tihany-Rév, Budapest.

Takács, 2020

Takács Tibor: Dünnyögtek egy új mesét. A nyíregyházi punk és az állambiztonság a nyolcvanas években. *Arc és Álarc*, 2. sz. 29–46.

Takács, 2021a

Takács Tibor: *Botrányt akarunk! Rágalmak a CPg és a magyar punkmozgalom ellen*. Jaffa, Budapest.

Takács, 2021b

Takács Tibor: Kiegészítés, avagy a punk(történelem) tényleg nem halt meg. *Betekintő*, 4. sz. III–II8.

Westwood–Kelly, 2017

Westwood, Vivienne – Kelly, Ian: *Vivienne Westwood. A divat diktátora*. Ford. Horváth M. Zsanett. Európa, Budapest.

== == Sajtó == ==

Népújság, 1988

== == Internetes hivatkozások == ==

Keresztes, 2018

Keresztes Csaba: Üssétek őket, rohadékok! Avagy hogyan lett egy verekedésből az utolsó politikai per a Kádár-korban. *ArchivNet*, 3. sz. <https://www.archivnet.hu/ussetek-oket-rohadekok-avagy-hogyan-llett-egy-verekedesbol-az-utolso-politikai-a-kadar-korban> (utolsó letöltés: 2022. március 15.).

Magyar Nemzeti Levéltár Heves Megyei Levéltára, 2020

Punkok, szkinhedek, rockerek, sátánisták Heves megyében a '80-as évek végén. Közzéteszi: Cseh Zita. https://mnl.gov.hu/mnl/hml/hirek/punkok_szkinhedek_rockerek_satanistak_heves_megyeben_a_80_as_evek_vegen (utolsó letöltés: 2022. március 10.).

Partizán, 2020

Szennyhullám #2 – Magyar punkmozaik 1978–84. <https://www.youtube.com/watch?v=H2hpgqgW8-U> (utolsó letöltés: 2022. március 15.).

Kulcsszavak

== == == == == == == == == == == ==

pop-rock, ellenkultúra, röplapozás-falfirkálás

Izraelita temető a galíciái Brezán határában, 1917

Fortepan / Österreichische
Nationalbibliothek

/ Wandering Texts /

Early Suits against Punks and False Claims about Punk Band CPg in State Security Papers

Three members of CPg were sent to jail in early 1984 because of their anti-communist lyrics. „*Botrányt akarunk!* (We Want Scandal!), the recent book by Tibor Takács tracks down how distorted notions of them being racist have spread and been stuck on the group up to now. It might have been the result of the political police manipulating the media to discredit the punk movement but there is no evidence to prove it. Tamás Szőnyei argues that even some of their fans thought plainly by mistake that an infamous racist song was written by CPg although it belonged to the skinhead group Mos-oi whose members were given suspended sentences in late 1983. The false claims concerning CPg can be found in several state security investigations against young people wearing Nazi badges on the street, singing racist songs in bars and spraying swastikas on walls. Nazi imagery among British punks in 1976–77 was simply a means to shock. In the 1980s in Hungary it meant more than that apart from the shock factor – and in some cases an admiration of Nazi Germany – it also served as the most radical signal of anti-communist feelings. The study reveals how the state security handled this problem in towns like Szeged, Eger and Zalaegerszeg. At the same time, it shows that even though none of the punk and skinhead bands was officially released, their music was distributed all over the country by home taping.
